„CZYTAJ" Łódź, Telefon № 19-55

№ 213 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

צוואנציגסטער יאהרגאנג || 12 września 1927 r. || מאנטאג, ט"ו אלול תרפ"ז || רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47

די לעצטע זיצונג פון ציוניסט. קאנגרעס

בראש פון נייעם עקזעקוטיוו שטעהן ווידער ווייצמאן און סאקאלאוו

באזעל, 10. סעפטעמבער (פון אונזער ספעצ. שליח) די ארץ-ישראל-עקזעקוטיווע איז נאך ביז-איצט נישט צוזאמענגעשטעלט געווארן. הגם ד"ר ווייצמאן האט געבעטען די דעלעגאטען, אז זיי זאלען איבערבלייבען ביז צום סוף פון קאנגרעס, וועלכער איז, ווי בעוואוסט, פערלענגערט געווארן, זיינען א גרויסע צאהל דעלעגאטען שוין אבגעפאהרען פון באזעל, דערונטער 23 אמעריקאנער אחוץ ד"ר סטיפען ווייז, וועלכער איז. ווי בעקאנט, אבגעפאהרען נאך מיט איינינע טעג צוריק קיין וויסבאדען, און נישט קוקענדיג אויף דער ווענדונג פון ווייצמאן'ען און די אמעריקאנער דעלעגאטען איז ער שוין צוריק געפאהרען קיין אמעריקא.

דערווייל איז שוין אויסגעקליבען געווארן א הלואה-קאמיסיע פון 10 מיטגלידער, צווישען וועלכע ס'געפינט זיך דער אפאזיציאנער שטריקער.

אין די פאליטישע רעזאלוציעס, וועלכע זיינען אנגענומען געווארען דורכ'ן קאנגרעס, ווערט פעסטגעשטעלט, אז „די טעטיגקייט פון דער ארץ-ישראל-פערוואלטונג איז איהר מאסיווען פערהאלטען זיך צו די לעבענסנויטען פון יודישען פאלק געשפראכען נישט דעם גייסט און די בעזונדערע בעשטימונגען פון ארץ-ישראל-מאנדאט". דערנאך קומט א גענויע בעגרינדונג פון דער דאזיגער פעסטשטעלונג און ס'ווערען געפאדערט פון דער רעגירונג א ריי וויכטיגע רעפארמען. א לייבעראלע כאראקטער האט געטראגען די דעבאטע וועגען דער יודישער אגענץ.

ד"ר נחום גאלדמאן האט אין נאמען פון דער מינדערהייט איינגעטראגען 7 רעזאלוציעס, וועלכע זיינען אבער אבגעווארפען געווארן. די צווייטע רעזאלוציע האט געפאדערט, אז איידער ס'וועט ענטגילטיג קאנסטיטואירט ווערען דער אבמאך פון דער פערברייטערטער יודישער אגענץ זאל מען ספעציעל צונויפרופען א קאנגרעס, וועלכער זאל בעשטימען וועגען די קאמפעטענצען פון דער אגענץ. די צווייטע רעזאלוציע איבער דער דאזיגער רעזאלוציע איז געווען א נאמענטליכע און מיט 66 קעגען 55 שטימען איז זי אבגעווארפען געווארן. נאך דער אבשטימונג הערשט א שטארקע דעגערטירונג אין זאל.

זשאבאטינסקי נעהמט דאס ווארט און ערקלערט, אז זיין פארטיי וועט ווייטער פיהרען א שארפען קאמף קעגען יעדען פרוב צוצולאזען נישט ציוניסטען צו פאליטישער ארבייט.

דאס אבווארפען די דערמאנטע רעזאלוציע האט געמאכט אויפ'ן קאנגרעס א זעהר שווערען איינדרוק. מ'בעדויערט שטארק וואס גאלדמאן'ס רעזאלוציע איז אבגעווארפען געווארן, ווייל דערמיט האט דער קאנגרעס זיך געכנווויליג אבגעזאגט פון זיינע רעכט און קאמפעטענצען. כמעט אלע קאמיסיעס האבען שוין פערענדיגט זייערע ארבייטען און די רעזאלוציעס זענען שוין אנגענומען געווארן דורכ'ן פלענום.

בלויז דער צוזאמענשטעל פון עקזעקוטיווע טרעפט אן אויף אויסערגעווענליכע שוועריגקייטען.

ווייצמאן האט געפרובט אונטערצוהאנדלען מיט די פארשטעהער פון די פראקציעס, אבער זיי האבען איהם ערקלערט, אז זיי פיהרען נישט קיין קאמף קעגען פערזאנען נאר קעגען סיסטעמען. און די פראגע איז אזוי ארום ווידער געבליבען אויפ'ן טויטען פונקט.

באזעל, 11 סעפטעמבער (טעלעגר. דורך י.ט.א.) נישט קוקענדיג אויף די מאראטאנזיצונגען איז דער קאנגרעס נישט געשלאסען געווארען געכטען ביינאכט. די זיצונג וועלכע האט זיך פערצויגען ביז פארטאג האט אויסגעקליבען דעם נייעם עקזעקוטיוו אין וועלכען ס'זענען ארייַן: חיים ווייצמאן, נחום סאקאלאוו, קאלאנעל קיש, אדוו. סאקער, ראזענבליט, לואי ליפסקי, ד"ר אידער און הענריעטע שאלד. די שלוס-זיצונג וועט פארקומען היינט פארנאכט.

שלעצער און גוסיעוו ווערען ארויסגעפאדערט דורך דער סאוויעטישער פראקוראר.

ריגע, 11. סעפט. (ספ.) פון מאסקווע מעלדעט מען, אז דער סאוויעטישער פאלקס-קאמיסאריאט פאר אויסערן-ענינים האט שוין דערהאלטען א בעריכט פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע אין ווארשא וועגען כריי קאוויטש'עס מארד. אויפ'ן יסוד פון דעם דאזיגען בעריכט האט די סאוויעטישע פראקוראטור אונטערגענומען אן אויספארשונג וועגען די וואזשנעס שלעצער און גוסיעוו, וועלכע האבען ווי בעוואוסט, אויסגעפירט דעם מארד. מען אינפארמירט, אז אין די נאהנסטע טעג וועלען זיי ארויסגערופען ווערען קיין מאסקווע, וואו זיי וועלען דארפען אבגעבען ערקלערונגען.

גרויסע האסע אויף באנוועל אין ניו-יארק.

ניו-יארק, (א.ח.) אין ניו-יארק איז פלוצלינג געווארן א גרויסע האסע אויף באנוועל. די סבה פון דער האסע איז די הייַיעהריגע אונגערעגעניש אין די באנוועל-פלאנטאציעס.

דער נייער סיים וועט אויסגעוועהלט ווערען

אין פעברואר פון קומענדען יאהר.

ווארשא. (טעלעפאניש) אין די קרייזען, וואס שטעהען נאהענט צו דער רעגירונג הערשט די איבערצייגונג, אז מיט'ן מאמענט ווען די קאדענץ פונ'ם סיים וועט זיך האבען געענדיגט, וועט די רעגירונג שליסען די געזעצגעבערישע אנשטאלטען און אויסשרייבען נייע וואהלען. די קאדענץ פונ'ם סיים ענדיגט זיך דעם 28 נאוועמבער אזוי, אז מען קאן אויף גאנץ זיכער רעכענען דעם דאזיגען טאג אלס דעם ענטגילטיגען טערמין ווען דער סיים וועט געשלאסען ווערען. אזוי ווי לויט דער קאנסטיטוציע דארפען די וואהלען צום נייעם סיים פארקומען אין 90 טעג ארום נאכ'ן שליסען פונ'ם אלטען, קאן מען רעכענען, אז זיי וועלען פאר קומען אין די צווייטע העלפט פון חודש פעברואר 1928.

דאנקזאגונג.

זעהר הארציג דאנקען מיר, אלע פריינד, חברים און בעקאנטע, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין אונזער טרויער און זענען אזוי צאהלרייך און פינקטליך ערשינען צו דער הזכרה, נאך אונזער ליבען מאן און פאטער

אלתר אייזענשלאס

צו דער צווייטער יאהרצייט.

פרוי און קינדער.

אויפרוף צו די לאדזשער יודישער בעפעלקערונג.

אזוי ווי עס זענען דא אין לאדז טאנץ-זאלען ווי אויך קינא-טעאטערס א.ז.וו. וואס דארט קומט פאר עפענטליך א חלול שבת מדש און יעצט צו די ימים נוראים וועלען זיי מאכען תתי תפלות, בעט מען די יודישע בעפעלקערונג נישט צו דינגען דארט קיין שטעט צו דאווענען. גלייכצייטיג מאכט מען אויפמערקזאם די אונטערנעמער נישט צו דינגען אזעלכע ערטער, ווייל עס וועט דערפון ארויס קומען אונאנגענעמליכקייטען.

ועד הצענטראלע דשומרי שבת
עם ועד הראבינאט בראש.

3733

ווארנונג

פאר גאלאנטעריע-סוחרים!

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין דער גאס געפעלשטע ניי-זייד-ערזאץ מיט דער מארקע

„Progress" און „Record"

מאכען מיר אויפמערקזאם, אז די עכטע ניי-זייד-ערזאץ האט די מארקע

C. M. S. Progress און Record 50 mtr.

און אין דער שאכטעל (אויף דער ראלקע) די פירמע

Carl Mez & Söhne A.-G. Wien-Freiburg

דאגעגען די געפעלשטע האט די מארקע:

P. M. S. Progress און Record 50 Mtr.

און אין דער שאכטעל (אויף די ראלקע) פעהלט די פירמע.

מיר בעטען די ג' קליענטען אכטונג צו געבען אויף די מארקע און היטען זיך פאר פאלסיפיקאטען. געגען די פעלשער טרעטען מיר ארויס געריכטליך מיט דעם רעכט פון דעם פוילישען פאטענט-אמט.

מיט אכטונג

Carl Mez & Söhne A.-G. Wien-Freiburg

— פערטרעטער —

שאטאן און צינאמאן, לאדז.

בעמ.: די סוחרים וואס וועלען האנדלען מיט די אויבענדערמאנטע געפעלשטע סחורה, וועלען פון אונז קיין סחורה נישט בעקומען.

וואהל-קאמיטעט

פון רעל. אונפ. יודען אין לאדז

אויף דער נעכטיגער בעראטונג פון די רעליגיעזע אונפארטייאישע יודען, וואס איז פארגעקומען אין פאראיינס-לאקאל, ווסכאדניא 45, האבען אנטייל גענומען פארטרעטער פון לאדזשער רעליגיעזען יודענטום וועגען די קומענדיגע וואהלען צום לאדזשער שטאט-ראט. עס איז געגרינדעט געווארען א וואהל-קאמיטעט, וואס געפינט זיך אין איינגענעם לאקאל ווסכאדניא 45 און איז טעטיג טעגליך פון 6—10 אווענד.

בעקאנטמאכונג!

מיר רופען אייך מיטגלידער, סימפאטיקער און אלע יודען, וואס פערשטעהען די וויכטיגקייט פון דער עקזיסטענץ פון אזא וויכטיגע אינסטיטוציע ווי „לינת אורחים" איז פאר לאדז, צו קומען היינט מאנטאג, דעם 12 סעפטעמבער 8 אין אווענד אין איינענעם לאקאל פיעטריקאווער 59, אויף דער

פערזאמלונג און בעראטונג

ווי אזוי צו ארגאניזירען דעם בלימעל-טאג, וועלכער וועט פארקומען דאנערשטאג, דעם 22 סעפטעמבער. איינשרייבען קאן מען זיך אויך יעדען אווענד פון 8—10 אין אונזער לאקאל פיעטריקאווער 59.

די פערוואלטונג.

טעגליך פאקעט-זעצען

ווי אויך מיט שוויאדעצמוועס

St. Felezer

B. JOSKOWICZ

צוריקגעקעהרט

פולנאצנא 4 Północna טעל. 41-86

נעמט אן טעגליך פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

א הארציגען זייט געזונד!

צוליב'ן אבפאהר קיין אמעריקא היינט מאנטאג ד. 12 סעפטעמבער ד. י. זאג איך אלע וואס איך האב נישט געהאט די מעגליכקייט זיך צו געזעגענען מיט זיי פערזענליך ווי אויך אלע פריינד און בעקאנטע א הארציגען בלייבט געזונד, גלייכצייטיג וואונש איך אלע א כתיבה וחתימה טובה.

יחיאל דרעסלער, פאלודניאווא 27.

דר. מעד. י. שעפס

פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילפע

ווסכאדניא 36

נעמט אן פון 5 ביז 7

Dr. med. G. Gersztajn

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 12 (קרוטקא)

נעמט אן פון 12½—2, פאר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אוו.

דער קאמיטעט פון וואהלינער שוהל וואלטשאנסקא 6

מעלדעט אלע מיטגלידער, אז פון דינסטאג פ' תבא ד. 13 סעפט. פון 6—9 אווענד וועט מען פערדינגען פל. צער.—מיט די פלעצער פון די אלטע מיטגלידער וועט מען ווארטען שפעטעסטענס ביז יום א' פ' נצבים. מיר מאכען אויפמערקזאם, אז מיר האבען אנגאזשירט א ערשטקלאסיגען חזן.

377

Dr. med. Braun

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און וועגערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 ד. האמע.

Dr Prybulski

צוריקגעקעהרט

זאוואדזקא 1 — טעלעפאן 25-38

וועגערישע האר און הויט-קראנקהייטען, מענער-שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ - ליכט (האר - אויספאל) און רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 דאמען אוו. און 4—8; פון 4—5.

Dr Gutsztadt

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר פרויען- און אקושער-קראנקהייטען

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Telefon 29-52

נעמט אן פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אווענד.

אין לעטשניצע „סאניטאס" צעגעלניאנא 29 פון 5.30 ביז 7.30 אווענד.

פלעגט די פיס!

PEDICURE

S. Łódzki, Trauguta 5 (Krótka), m. 10

געוועזענער אסיסטענט ביי מייסטער עלמאן (הינער-אויגען-אנשטאלט אין לאנדאן).

ספעציאליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען און הערנהויט, ווייזשניגעלקאטשע נעגעל אהנע שמערצען מאסאזשירט די פיס.

לעזט און אבאנירט

— דאס —

„לאדזשער טאגעבלאט".

Dr. med. H. Leichter

קאנסטאנטינער 9 רוג זשכעדניא, טעל. 49-66

צאהן-כירורג

ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען פון מויל, גיסענס רענטגענבילדער, צאהן-פלאמבעס א.ז.וו.

נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג פון 9—11 פארט.

Dr. med. Zudwik Rapeport

P, Narutowicza 25 (דזשעלנא) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמ.

מאָביליזאַציע פֿון 5 יאָהרגענג
און פֿערשאַרפֿטער צושטאַנד אין מינסקער קאַנט.

מינסק, 11 סעפּט. (סב.) אין מינסקער קאַנט איז פֿעראָרדענט געוואָרען אַ מאָביליזאַציע פֿון 5 יאָהרגענג — 1897—1901.

די רעזערוויסטען דאַרפֿען זיך צושטעלען אין די קאַזאַרמעס ביז דעם 11-טען ר. ט. די וואָס וועלען זיך נישט האָבען צוגעשטעלט ביז צום דאָזיגען טערמין וועלען גע'משפט ווערען אַלס דעזערטירען.

גלײַכצײַטיג מיט דער מאָביליזאַציע איז דער גאַנצער צפון-מערב פֿראָנט ערקלערט געוואָרען אין פֿערשאַרפֿטען צושטאַנד. נאָך 10 אַזייגער פֿאַר מען זיך נישט ווײַזען אויף דער גאַס. בײַ נאַכט מעג מען נאָר גייען מיט אַ ספּעציעלער ערלויבניש פֿון דער שטאָט-קאָמענדע.

די מאָביליזאַציע האָט געמאַכט אַ זעהר שטאַרקען רושם אויף דער בעפֿעלקערונג.

אַ נייער דירעקטאָר פֿון באַנק פּאָלסקי.

וואַרשאַ, (טעלעפֿאָניש) אין די פֿינאַנציעלע קרײַזען האָט זיך גערכטען פֿערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז דער יעצטיגער פּרעזעס פֿון דער באַנק פּאָלסקי ה' קאַרפּינסקי זאָל געהען אין דימיסיע. אויף זײַן אָרט ווערט פֿאָרגעלעגט דער גענעראַל קרוזמינסקי. (אקא).

קולידזש פֿעראינטערעסירט זיך מיט לופֿט-רײַזעס איבער דעם אָקעאַן.

לאָנדאָן, 11 סעפּט. (אטע) פֿאַר די פֿאָרשטעהער פֿון דער פּרעסע האָט דער פּרעזידענט קולידזש ערקלערט, אַז ער וועט זיך בעמיהען אַדורכצופֿיהרען אַ ברייטע אַנקעטע וועגען די לופֿט-רײַזעס איבערן אָקעאַן. אין דער אַנקעטע וועט דאַרפֿען פֿעסטגעשטעלט ווערען צי עס איז בכלל מעגליך צו פֿערזיכערן די לופֿט-רעקאָרדען פֿון אַ גרעסערער געפֿאַהר. דער פּרעזידענט צווײַפֿעלט צי די פּלוכה-קאָנטראָל וועט ברענגען עפּעס אַ נוצען אין דער דאָזיגער הינזיכט. קולידזש דרוקט אויס זײַן גרויסען בעדויערן איבער די צאָהלרײַכע קרבנות פֿון די לופֿט-רײַזעס, אָבער גלײַכצײַטיג האָט ער ערקלערט, אַז ליגרבערג'ס לופֿט-רײַזע האָט אַ זעהר גרויסע בעדײַטונג.

„דאָס קרײַנדעל פֿון דעטרויט" פֿליהט קיין מאַניאַ

שאַנכאַי, 11. סעפּט. (פּאַט) די לופֿט-שיף „דאָס קרײַנדעל פֿון דעטרויט" איז אָבגעפֿלויגען קיין טאָקיאָ.

ראַקאָווסקי וועט פֿערלאָזען פּאַריז.

פּאַריז, 11. סעפּט. (פּאַט) די פּאַריזער פּרעסע איז אין דער מיינונג, אַז ווען בריאַן וועט צוריקקומען פֿון גענף קיין פּאַריז וועט דער אינצידענט מיט ראַקאָווסקי'ן ווערען ליקווידירט אויף אַזאַ אופֿן, אַז ראַקאָווסקי וועט פֿערלאָזען זײַן איצטיגען אַמט אין דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע אין פּאַריז. דעם 17. ד. ח. קומט בריאַן צוריק קיין פּאַריז.

דער ראַקאָווסקי-קאָנפֿליקט ווערט איגנאָרירט פֿערשוויגען אין רוסלאַנד.

ריגע, 11. סעפּט. (אטע) די סאָוויעטישע פּרעסע האָט איגנאָרירט פֿערשוויגען דעם אינצידענט מיט ראַקאָווסקי'ן אין פּאַריז. מיט קיין איין וואָרט ווערט נישט דערמאָנט אין דער סאָוויעטישער פּרעסע וועגען די אָנגעשטרענגטע בעציהונגען צווישען פֿראַנקרײַך און די סאָוויעטען.

נעכטען האָט זיך אין לאָדז אָנגעהויבען אַ פּראָטעסט-שטרײַק פֿון די בעקערס:

(ג) אין הסכם מיט'ן בעשלוס פֿון די בעקערײַ-אונטערנעמער איז נעכטען אָבגעשטעלט געוואָרען די אַרבייט אין אַלע לאָדזער בעקערײַען, יודישע, ווי קריסטליכע. היות די בעקער-מײַסטער האָבען זיך נישט געריכט אויפ'ן בעשלוס צו פֿערשטרײַקען, איז ערהעבליך געמאַכט נאָך נעכטען בעוואָרען זויערס אַזוי, אַז אין כמעט אַלע יודישע בעקערײַען האָט מען נעכטען פֿריה נאָך אויסגעבאַקען די צוגעגרייטע טייגען. אַרום 10 פֿאַרמיטאָג זענען אין אַלע בעקערײַען שוין געווען געענדיגט די אַרבייטען. דערפֿאַר האָט נאָך נעכטען נישט געפֿעהלט קיין ברויט אין שטאָט.

דער דוחק אין ברויט וועט אויך הײַנט זיך נישט פֿיהלען אַזוי שטאַרק, ווײַל די בעפֿעלקערונג האָט נעכטען זיך צוגעגרייט ברויט-זאַפּאַסען.

צווישען די בעקערײַ-אונטערנעמער הערשט אַ שטימונג צו האַלטען בעשלאָסען די בעקערײַען, ביז דער מאַגיסטראַט וועט אָנערקענען זייער פֿאָדערונג, אַז עס איז אוממעגליך אויסצובאַקען דאָס געפֿאָדערטע סאָרט ברויט צום פּרײַז וואָס עס האָט בעשטימט דער מאַגיסטראַט.

ס'קומט אויס, לויט די ערקלערונגען פֿון די בעקערס, צו דערלעגען צו יעדע קילאָ ברויט 5 גראָשען.

לויט'ן בעשלוס פֿון די בעקערײַ-בעזיצער זאָל דער דאָזיגער פּראָטעסט-שטרײַק דויערן ביז מיטוואָך. אויב ביז מיטוואָך וועט נישט קומען אַ ענדערונג צו דער לאַגע, וועלען אָנגענומען ווערען ווײַטערדיגע שריט.

אײַנגעבראָכען זיך אַ פּאָדלאָגע פֿון אַ קלאָזעט
און 2 מענשען זענען אַרײַנגעפֿאַלען אין זענק-גרוב.

(§) געלטען 9 פֿריה זענען די איינוואוינער פֿון נאַראַטאָ 76 אויפגעציטערט געוואָרען פֿון געשרייען און געוואַלדען, וועלכע האָבען זיך צו זיי דערטראָגען פֿון קלאָזעט. צוגעקומענדיג צום אָרט פֿון די געשרייען, האָט זיך פֿאַר זיי פֿאָרגעשטעלט אַ שרעקליך בילד: די גאַנצע פּאָדלאָגע פֿון קלאָזעט איז געווען אײַנגעפֿאַלען און די 8. יעהריגע שילערין זאָפֿיאַ קאָטש מאַרעק, וועלכע איז פֿערבײַגעגאַנגען אהער אַרײַנגעפֿאַלען איז געשטאַנען פֿלײַך ווי הערמוס, שרײַענדיג, מ'זאָל זי ראַטעווען. אַ געוויסער יאַנקעלמאַן, וואָס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעשטעלט אַלס דער שטמער-אַרבייטער לאָדזער פּאָוויל משיח, וועלכער האָט זי געוואָרט ראַטעווען, איז אַרײַנגעפֿאַלען אין קלאָזעט-גרוב.

די שכנים האָבען מיט שטריק אַרויסגעצויגען דעם פֿער'חלש'טען אַרבייטער און דאָס מיידעל אַרויבערגענומען מיט אַ לייטער. גלײַך אין אַלאַרמירט געוואָרען די פּאָליציי און די סאַניטאַר-קאָמיסיע בײַם מאַגיסטראַט, וועלכע האָט צוגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל קעגען די בעלי-הבתים פֿון הויז, די ברידער עלפּוים.

די כלה האָט איהם אָוועקגעוואָרפֿען
בעגעהט ער אין איהר נעגענוואַרט זעלבסטמאָרד.

טראַגישע ליבעס-געשיכטע, וואָס האָט זיך אָבגעשפּילט אין לאָדז

שבת 12 בײַנאַכט איז די גאַנצע אַ מיטגעגעבער פֿון קאַהאַנ'ס אויפגעטרײַסעלט געוואָרען פֿון אַ שרעקליכער טראַגעדיע.

אויף מינסקער 15 וואוינט די העבאַם מאַבאָווסקאַ, וועמענ'ס 21 יעהריגער זוהן האָט זיך געליבט אין דער טאָכטער פֿון דער שכנ'טע קאַטשעווסקאַ. די ליבע איז נישט געווען אהן געשעהנישען. דער 21 יעהריגער משה'לאַו איז געווען אַ סאָציאַליזאציאָנס-אַרבייטער.

אײַנמאָל ווען ער איז געווען שטאַרק בעלייפֿין, האָט ער זיך געוואָרפֿען אויף אַ פֿערבײַגעהענדער שילערין, און זי נעהאַלט פֿערגוואַלדיגען. אויף איהרע געשרייען זענען זיך צונויפֿגעלאָפֿען די קאָנפֿיסקאַציע-אַרבייטער פֿון דער אומגעגענד און זי אָבגעראַטעוועט פֿון שכור'ען אָוואַ.

מאָריכט. דער בעגלייטער פֿון די שילערין, וועלכער האָט מבעקומען קלעפּ פֿון מאַבאָווסקי'ן האָט נעגען איהם פֿערפֿירט אַ פּראָצעס.

מאַבאָווסקי איז אויך אויף צוזאַמענגעשטעלט דערוויטערט געוואָרען פֿון די אַרבייט, זײַן כלה, קאַטשעווסקאַ, דערוויסענדיג זיך וועגען די מעשים פֿון איהר חתן, האָט מיט איהם איבערגעריסען די בעציהונגען.

נעכטען 12 בײַנאַכט, בעת זײַן געווען די כלה, איז געשטאַנען מיט איהר נײַעם חתן, איז מאַבאָווסקי צוגעלאָפֿען צו איהר און אין איהר נעגענוואַרט האָט ער אויסגעטרונקען אַ פֿלעשעל סם. מאַבאָווסקי ווי דאָס איהם אָבגעפֿיהרט איז שפּיטאַל, וואו ער ראַנגעלט זיך מיט'ן טויט.

—o—

פֿון ספּאָרט-לעבען.

די נעכטיגע פֿוסבאַל-מעטשען

פֿאַר דער מייסטערשאַפֿט פֿון דער פּוילישער עקסטראַ-ליגע.

לאָדז.

„ל.ק.ס."—„ד.ע.ל.ס." (קאַמאָוויץ) 2:1 (0:0)

וואַרשאַ (טעלעפֿאָניש).

„פּאָלאָניאַ" (וואַרשאַ)—„וואַרשאַוויאַנקאַ" (וואַרשאַ) 3:3

פּויזען (טעלעגראַפֿיש).

„וואַרטאַ" (פּויזען)—„פּאָגאָן" (לעמבערג) 1:2

לעמבערג (טעלעפֿאָניש).

„טשאַרני" (לעמבערג)—„חשמונאי" (לעמבערג) 3:0

קראָקא (טעלעפֿאָניש).

„ווילסאַ" (קראָקא)—„ט.ק.ס." (טוירין) 0:15

דער אויפֿשטאַנד אין ליטע
איז נישט געשטאַנען אונטער דער השפּעה פֿון די קאָמוניסטען
ערקלערען די צוויי אַנטלאָפֿענע מאַכנער דעפּוטאַטען אין ווילנא.

ווילנא, 11. סעפּט. (ספּעציעל טעלעגראַמע צום „לאָדזער טאָגעבלאַט"). בײַדע דעפּוטאַטען פֿון ליטווישען סיים, וועלכע האָבען זיך געראַטעוועט אויף דער פּוילישער טעריטאָריע געהערען צום לינקען פֿליגעל פֿון ליטווישען סיים. דער דעפּוטאַט פּאַפּלוסקאַס איז דער פֿרעזעס פֿון צענטראַל-פֿערבאַנד פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראיינען אין ליטע. דעפּוטאַט קיערדיס איז דער פּרעזעס פֿון פּראָפֿעסיאָנעלען פֿעראיין פֿון די לאַנד-ווירט-שאַפֿטליכע אַרבייטער. בײַדע דעם מאָמענט געהערען צו די אונזערהעלטע געזעלשאַפֿטליכע מיטער אין ליטע. ווענען דער סכר פֿון זײַן אַנטלויפֿען פֿון ליטע האָט דעפּ. פּאַפּלוסקאַס געגעבען פֿאָלגענדע ערקלערונג: מיט אַ פּאָר טעג צוריק איז אַלפּטרס מאַכאַס געקומען קיין קאָוונא. ער האָט זיך געוואַלט בעקענען מיט דער לאַגע פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע בעוועגונג אין ליטע. די דעפּוטאַטען פּאַפּלוסקאַס און קיערדיס האָבען איהם איבערגעגעבען אַ'אויספֿיהרליכען מעמאָריאַל, אין וועלכען עס האָט זיך געפֿונען אַ'אויספֿיהרליכע שילדערונג פֿון דער לאַגע אין די אַרבייטער-פֿעראיינען.

תיכף דערנאָך איז די ליטווישע פּאָליציי געקומען אין זייערע וואוינונגען און דורכגעפֿיהרט אַ שטרענגע רעוויזיע. מיט דער כוונה צו אַרעסטירען די דעפּוטאַטען. צום גליק זענען זיי גראָד נישט געווען אין דער היים. מען האָט זיי אָבער געזוכט פֿון דער רעגירונג און מורא האָבענדיג פֿאַר אַן אַרעסט, האָבען זיי זיך בעשלאָסען צו אַנטלויפֿען. דערנאָך זענען זיי אַנטלאָפֿען פֿון קאָוונא איבער דער פּוילישער גרענעץ. דעפּ. פּאַפּלוסקאַס שטעלט פֿעסט, אַז אין ליטע ווערט די פּראָפֿעסיאָנעלע בעוועגונג זעהר שטאַרק פֿערפֿאָלגט. פֿון 18 פֿעראיינען זענען 12 ליקווידירט געוואָרען. די אויפֿרײַזע פֿיהרען אויך אַ גאַנץ קלעגליך לעבען. זייט דער פֿאַרעהריגער איבער-קעהרעניש איז נאָר גיוועט ערלויבט געוואָרען קיין איין אַרבייטער-פֿעראַזאַמלונג. פּלוץ אין קאָוונא איז אין משך פֿון דער צײַט פֿאַרגעקומען צוויי פֿערזאַמלונגען, אויף וועלכע עס האָט זיך אָבער געפֿונען מעהר פּאָליציי ווי אַרבייטער. די אַנגעזעהענע אָנפֿיהרער פֿון דער אַרבייטער-בעוועגונג זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען פֿון לאַנד. אַנדערע געפֿינען זיך אַ.נטער אַ שטרענגער פּאָליציישער אויפֿזיכט.

ווײַטער האָבען די צוויי דעפּוטאַטען ערקלערט, אַז זייער אַנטלויפֿען פֿון ליטע שטעהט נישט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אויפֿשטאַנד אין טוירעגי, וועלכער איז אָנגעשטעלט געוואָרען אין די אָפּיציעלע קאָמוניקאַטען אין אַ זעהר פֿאַלשען ליכט אַלס אַ קאָמוניסטישען אויפֿשטאַנד. די קאָמוניסטישע בעוועגונג ערקלערען די אַנטלאָפֿענע דעפּוטאַטען, איז אין ליטע זעהר שוואַך. דער אויפֿשטאַנד אין טוירעגי איז געווען אַ סטיכישער פּראָטעסט פֿון די אַרבייטער געגען דער פּאָליטיק פֿון רדיפֿות און רעפּרעסיעס, וואָס די רעגירונג פֿיהרט געגען דער פּראָפֿעסיאָנעלער בעוועגונג.

די ערציהער פֿון יונגען יודישען דור...
בריזשעזשינער קהלה פּראָטעסטירט.

בריזשעזשין, (טעלעפֿאָניש).

אַ שטאַרקע אויפֿרעגונג האָט דאָ אַרויסגערופֿען צווישען דער יודישער בעפֿעלקערונג דער פֿאַקט, וואָס דער היגער שול-אינספּעקטאָר האָט אַנגאַזשירט פֿאַר די פֿאָלקשולע שולע 3 №, וואו ס'לערנען אויסשליסליך נאָר יודישע קינדער— 3 קריסטליכע לעהרער.

די יודישע גמינע האָט בעשלאָסען צו אינטערווענירען בײַ דער מאַכט, אַז אין דער דערמאָנטער שולע זאָלען צוגענומען ווערען יודישע לעהרער.

טרינק נישט קיין רויה וואַסער—
טיפֿוס איז אין שטאָט!

די נעכטיגע חנוכת-הבית-פֿייערונג
אין סאַנאַטאָריום „ראַזאַלינא"

נעכטען איז אין סאַנאַטאָריום „ראַזאַלינא" פֿאָרגעקומען דער פֿײַערליכער חנוכת הבית פֿון אַ נײַ-צוגעבויטען שלאָף-זאַל.

וועגען דעם סאַנאַטאָריום „ראַזאַלינא" האָבען מיר שוין משהערערע מאָל געשריבען. דאָס איז אַ פּראַכט-בנין, געבויט לויט די לעצטע כללים פֿון טעכניק, לויט'ן מוסטער פֿון די אייראָפּעאישע סאַנאַטאָריעס. זי געפֿינט זיך אויף אַ ריזיגען באָדען, אַרומגערינגעלט מיט אַ שעהנעם פּאַרק. די אינערליכע אײַנריכטונגען, ווי: די באָד-צימערען, די שעהנע מאַרמאָר-וואַש-שיסלען אײַנגעאָרדענטע וואַש-שטובען, וואו יעדעס קינד האָט זײַן שענקעלע, אַ האַנד-טוך, ציין-בערשטעל; די גרויסע לופֿטיגע זאַלען די שלאָף-האַלע און אַרומגעפֿאַנגען מאַכלים, די משרדישע אייפֿזיכט, די פֿלעגעגערע אויבערקייט, דאָס זאָרגען פֿאַר דעם קינד. — דאָס אַלץ לאָזט איבער אויף יעדען בעזוכער דעם בעסטען אײַנדרוק.

פֿון איצט האָט דאָס סאַנאַטאָריום „ראַזאַלינא" פֿערנומען נאָך אַ פּאַרטער, איצט איז דאָס סאַנאַטאָריום פֿערגרעסערט געוואָרען מיט אַ ערשטען שטאָק.

אַלע... דער בית-נעבויטער ערשטער שטאָק איז אויסגעפֿערטיגט געוואָרען מיט אַ פּרעכטיגע האַלל, ס'איז צו זעהען, אַז דער גרבן ה' גיורע, אויך ה' ת. ליטווין, ווי די גאַנצע פֿערוואַלטונג האָבען זיך די מיה געגעבען, אַז דאָס סאַנאַטאָריום זאָל ווערען אויך אַ מוסטער-אַנשטאַלט וואָס ס'איז נישט געוואוינט געווען צו זעהען ביז איצט אין לאַנד.

צו די פֿײַערליכקייט זענען געקומען די אַנגעזעהענסטע בעל-טובות, עסקנים, פֿאָרשטעהער פֿון פֿערשידענע געזעלשאַפֿטליכע אַ. פּראָפֿעסיאָנאַלע אינסטיטוציעס, פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער פּרעסע, אויך דער רעלאַנט דער ה' ראַזאַלינעס פֿון די „לאָדזער יאַגענטנעס" אין אמעריקאַ ה' אלטער ב. ראָזענשטײַן מיט זײַן פֿרוי און דער פֿערוואַלטונג פֿון דער. ע. האַמבורגער מיט געקומען בעוואונדערן די פֿײַערליכ-קייט.

די פֿײַערונג איז געווען אַנ'אויפֿמאַכונג: דער חזן ה' אַלטערמאַן האָט אָבגעזונגען אַ פּרעכטיגע תּפֿילה, דערנאָך האָט דער כאָר פֿון דער סינאַגאָגע געזונגען „התקווה". שפּעטער האָט ה' ליטווין דעם עולם אײַנגעלאַדען צו בעזוכען דעם נײַעם שלאָף-זאַל אויך די אײַנריכטונגען, וואו ה' גיורע שנייַדט אונטער אַ ווײַס-בלויען באַנד.

נאָך דעם בעזיכטיגען די אײַנריכטונגען, האָט זיך דער עולם בעזעצט בײַ די שעהן סערווירטע טישען.

דעם גרבן ה' גיורע בעגריסט דער ערשטער דר. גוטענטאַג, דער רעדנער שטעלט זיך אָב אויף די גרויסע פֿערדינסטען פֿון ה' גיורע, וועלכער האָט מיט דרײַ יאָהר צוריק אויסגעבויט דעם פּרעכטיגען בנין צום אָנדענקען פֿון זײַן פֿערשטאָרבענער פֿרוי ראַזאַליאַ (אויף איהר נאָמען דײַסט די אַנשטאַלט „ראַזאַלינא"). אין משך פֿון די דרײַ יאָהר זענען 400 קינדער אויפֿגענומען געוואָרען אין דעם דאָזיגען אַנשטאַלט, וואו זיי האָבען צוגענומען פֿון 2 ביז 3 קילאָ יעדער. די קינדער ווערען צוגעשיקט פֿון די יודישע יתומים-הײַזער און פֿון די יודישע פֿאָלקס-שולען. צוליב דעם, וואָס דער בנין דאָס נישט געקאָנט נאָכקומען די פֿיל בקשות, איז אַ דאַנק די אינציאַטיווע און ענערגיע פֿון ה' ב. ל. ליטווין אויסגעבויט געוואָרען אַ נײַער זאַל פֿאַר נאָך זעכציג קינדער, וועלכע זענען שוין אַנגענומען געוואָרען און נעפֿינען זיך שוין אין סאַנאַטאָריום.

דער הענטענער יום-טוב. זאָגט דר. ג.

איז אַ דרײַ-פֿאַכער: צו דער דרײַ יעהריגער עקזיסטענץ, דאָס עפֿענען אַ נײַעם מאַזעל (אַ מעשה-פּיגום פֿון ה' גיורע, אויס געהאַמערט פֿון קינסטלער מאַרק שוואַרץ) און דאָס עפֿענען דעם נײַעם צוגעבוי-טען ערשטען שטאָק.

פֿאַר די רעדע פֿיהרען אויס די קינדער און גרים אײַניגע גאַנץ געלונגענע יודישע פֿאָלקס-לידער: „דער רבי אלימלך", „אויפ'ן וועג שטעהט אַ בוים", „די מיזינקע אויסגעגעבען" און אַנדערע, וועלכע נעהמען שטאַרק אויס בײַ דעם עולם.

שפּעטער בעגריסען נאָך ה' רומקאָווסקי, אינזש. גאָלדבערג. צום סוף דאַנקט ה' גיורע פֿאַר די וואַרימע ווערטער, און ס'ווערען געמאַכט איינגע פֿאָטאָגראַפֿישע אויפֿנאַהמען, ווי: די פֿערוואַלטונג צוזאַמען מיט'ן נאָמט ה' אַלפּרער ב. ראָזענשטײַן מיט זײַן פֿרוי, די פּרעסע, אויך אַ פֿאָטאָגראַפֿישע אויפֿנאַהמע פֿון די קינדער און גרים.

צ.ם סוף פֿיהרען די קינדער אויס אַ קאָמעדיע, ס'ווערען געזונגען ספּאָרט-אויפֿגאַבען פֿון די מיטגליעדער און דער עולם אין אַ געהויבענער שטימונג פֿערלאָזט דעם פּרעכטיגען סאַנאַטאָריום, וואָס ס'האָט זיך געשטעלט בײַם לעבען דער גרבן ה' גיורע.

זאַל פֿילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20.

נאַסטראָלען פֿון די בעליבטע אַמעריקאַנער געסט

אַנאַ און הײַמאַן יאַקובאָוויטש

הײַנט מאָנטאָג, דעם 10-טען סעפּטעמבער 9 אַ זייגער אין אָוונד
גרויסע פֿאָלקע פֿאָרשטעלונג פֿון 80 גר. ביז 2.50 זל.

חנה'טשע אין אַמעריקאַ

מיט געזאַנג און טענץ אין 4 אַקטען פֿון ראַקאָוו.

הויפּטראָל: חנה'טשע אַנאַ יאַקובאָוויטש, וועלכע איז אָנערקענט געוואָרען אין אַמעריקאַ אַלס די איינציגע חנה'טשע.

ס'נעמען אָנטייל: די אַנגאַזשירטע אַרטיסטען פֿון ריגאַ אסתּר זעווקינאַ, ישראל בירנבוים, פֿר' בעזמאַן מאַכאַראָווסקאַ, פֿאָדערמאַן. ה"ה: אַריעל, אײַזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נײַהויז, פּאָליאַנסקי, צווילך.
געשעפֿטס-פֿיהרער: בעזמאַן. בינע-לייטער: מאַכאַראָווסקי.

מוזיקאַלישע לײַטונג: ל. זעלמאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע.

אַנאָנס! אין פֿאָרבערייטונג „פּאַלעסטינער ליבע". „מאַלי-דאַלי".

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אויף פון 6 ביז 7 אין אבענד. נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblatt", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 14

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 73, אדמיניסטראציע 67.

דער פראטאקאל.

ווער געדענקט נישט דעם זומער 1924, ווען אין גענף, ביי א פלענאר-זיצונג פון דעם פעלקער-בונד, זענען אויפגעטרעטען [illegible] ראמזי מאקדאנאלד, דער ענגלישער ארבייטער-פיהרער און ערשטער פרעמיער פון דער ערשטער סאציאליסטישער רעגירונג אין ענגלאנד, און עדואַרד הערריא, דער פיהרער פון די פראנצויזישע ראדיקאל-סאציאליסטען [illegible] דעם נאמען פון גענפער פראטאקאל. ווי בערייטענד און ווי ראדיקאל דער דאקומענט איז געווען בעווייזט דער פאקט, אז סוף נאכדעם, ווי נאר די ארבייטער-רעגירונג אין ענגלאנד איז געפאלען און די מאכט האט איבערגענומען דער קאנסערוואטיווער באלדווין-טשעמבערלען קאבינעט איז דאס ערשטע, וואס זיי האבען געטון, פייערליך דעזאווואירט דעם גענפער פראטאקאל און אבגעזאגט זיך פון איהם. נאך דעם פערשווינדען פון גענפער פראטאקאל האט זיך די לאגע ראדיקאל געענדערט אין גענף. עס האט זיך ווידער געשאפען דאס, וואס האט געמוזט סוף כל סוף פיה-רען צו א הארץ-פעהלער אין דער ארגאניזאציע פון פעלקער-בונד: דאס אבזאגען זיך פון דעם פראנצויזישען סענאטאר דע זשווּבענעל צו קומען קיין גענף. דאס אבזאגען זיך פון דעם ענגלישען לארד ראבערט סעסיל און די נטפעהרליכע שפאנונג פון דער היינטיגער סעסיע, בעת די קליינע מלוכות ערקלערען שוין גאנץ אפען, אז עס האט פאר זיי מיין שום זין נישט צו קומען ווידער און ווידער קיין גענף, ווייל סיי ווי סיי טוען „די גרויסע" דאס, וואס זיי ווילען טון און קימערען זיך נישט וועגען „די קליינע". א גרויסען איינדרוק האט דעריבער געמאכט די פאדערונג פון דעם האָ-לענדישען מיניסטער פאר אויסלענדישע ענינים וואן בלאקלאנד. ער האט ענערגיש געפאדערט, אז מען זאל זיך אומקעהרען צו דעם בעריהמטען גענפער פראטאקאל" און אויסוועהלען א ספעציעלע קאמיסיע צו שטודי-רען דעם דאקומענט. די פאדערונג האט געמאכט אן'איינדרוק, ווייל זי איז דער אפקלאנג פון דער אלגעמיינער שטימונג. פאר ענגלאנד איז דאס נישט קיין זעהר נעטער סורפריז און טשעמבערלען האט זיך תיכף ארויסגעזאגט געגען די אלע פאדערונגען.

עס איז געקומען דאס, וואס האט געמוזט קומען: דער קריזיס, וואס זאל ענטשיידען די ווייטערע עקזיסטענץ פון פעלקער-בונד.

וו. גראסמאן.

בלינדער מאן פא-דערט א גט,
ווייל זיין ווייב איז א מיאוסע.

אן'אינטערעסאנטער גט פראצעס איז די טעג פארגעקומען אין בודאפעסט. אן 28-יעהריגער יונגערמאן, וועלכער איז אין דער מלחמה בלינד געווארען האט חתונה געהאט מיט א מיידעל, וועלכע איז אויך בלינד געווארען, אבער זי איז עלטער פון איהם מיט 20 יאהר.

צוויי יאהר האבען זיי געלעבט. דער מאן איז געווען זיכער, אז זיין ווייב איז שעהן און יונג. כדי עפעס אן'אומגראַנט האט דערצעהלט דעם מאן דעם אמת, אז זיין ווייב איז אלט און מיאוס. ער האט דעריבער זי איינגעקלאגט פאר אפנארען איהם געפאדערט א גט, ווייל זי האט אויסגענוצט זיין בלינדקייט איהם אפ-צונארען.

זי האט אבער גע'טענה'ט, אז זי האט איהם נישט גענארט. זי איז שוין בלינד א יאהר 15 און דעמאלט, ווען זי האט נאך געקענט זעהן איז זי געווען שעהן; און זי איז זיכער געווען, אז איהר שעהנקייט איז נישט פערשוואונדען גע-ווארען.

דאס געריכט האט געהאט א שווערען עסק, ווארום מען האט געקאנט ארויס-געבען א גט, אויב עס וואלט געווען פעסט-געשטעלט, אז זי האט איהם אפגענארט. דאס געריכט האט לסוף אבגעווארפען די גט-פאדערונג פון בלינדען מאן, צוליב דעם מאטיוו, אז די מיאוסקייט פון זיין ווייב קען נישט זיין קיין מאראלישע טרא-געדיע פאר א בלינדען מאן.

נידערטרעכטיגער בלבול
אויף ביאלער יודען, אז זיי האבען בע'גנב'עט דעם קלויסטער.
געכאפט דעם גנב, וואס האט זיך פערשטעלט אלס גלח.

(ג) פון ביאלא-ראווסקא מעלדעט מען אונז וועגען א שוידערליכער געשיכטע, וועלכע האט שטארק בעאונרוהיגט די דארטיגע יודישע איינוואוינער.

פערגאנגענע וואך האט זיך איבער'ן שטעטעל געטראגען קלאנגען, אז מ'האט בע'גנב'עט דעם דארטיגען „קאסטשאל". פערשטעהט זיך, אז אין אזעלכע פאלען זוכט מען על פי רוב צוטשעפעניש צו יודען. און עס איז ווירקליך אזוי גע-שעהן: די קריסטען האבען גענומען דערצעהלען איינער דעם אנדערען, אז דאס טייערע בילד פון דער „מאטקא באסקא", די גאלדענע און זילבערנע היי-ליגע חפצים זענען גע'גנב'עט געווארען דורך יודען און זיי געפינען זיך ביי זיי. וועגען דעם זענען איבער'ן שטעטעל ארומגעגאנגען ווערסיעס און בבא-מעשיות וואס האבען זיך געמעהרט פון מינוט צו מינוט. צווישען קריסטליכען עולם איז דעריבער געוואקסען אן'אונגעהויערע אויפרעגונג געגען די יודען. די לעצטע זענען געווארען שטארק בעאונרוהיגט, ווייל די אנטיסעמיטישע העצע, וואס עס האבען געפיהרט די פינסטערע עלעמענ-טען, איז געוואקסען און די יודען הא-בען זיך געריכט אויף אנטי-יודישע עקסצעסען.

צום גליק האט די זאך איבערגענומען די פאליציי וועלכע האט אונטערגענומען אן'ענערגישע אויספארשונג מכח דער גנבה. ס'האט נישט לאנג געדויערט און ארענטליכע קריסטען האבען איבערגעגע-בען דעם גלח און דער אויספארשונגס-מאכט אז איג'ם טאג פאר דער גנבה האבען זיי געזעהן זיצען אין „קאסטשאל" איינעם א יונגען גלח, אנגעטון אין גלחי-שע קליידער. ווען זיי זענען אריין אינ-וועניג און געזעהן דעם פרעמדען גלח זיך „מאדליען" פאר'ן אלטאר, זענען זיי ארויס און איהם גארנישט חושד געווען. איצט ערשט האט מען זיך משער געווען אז דאס איז געווען א געוועהנליכער גנב איבערגעטון אלס גלח. באלד האבען זיך געפונען אנדערע קריסטען, וועלכע הא-בען דערצעהלט אז אין זייער דארף האט א קריסטליכער בחור זיך עפעס פער-קליידעט אלס גלח. די מעשה איז בעקא-נט אויפפאלענד און ענדליך געפיהרט צו די שפורען פון גנב. אין א נאהנטען דארף האט מען איהם געפינען, ווען ער האט דערזעהן פאליציי איז ער, א יונ-גער שייגעץ, אנטלאפען און אויפ'ן וועג אוועקגעווארפען א שליטעלע. ס'איז גע-לונגען איהם צו כאפען. ער האט זיך מודה געווען אין דער גנבה, ר'האט אנ-געוויזען דעם „קאסטען", אין וועלכען ער האט פערשלאסען אלע חפצים. מיט „מוזיק" איז דער פערשוין אפגעפיהרט געווארען אין תפיסה אריין.

אזוי ארום זענען די ביאלער יודען אפגעראטעוועט געווארען פון א וויסטען בלבול און פון עקסצעסען.

ווידער טראצקי
— פון — ד"ר א. מוקדוני.

2

עס איז צו אונז דערגאנגען שטיקלעך פון דער רעדע, וואס טראצקי האט גע-האלטען בעת מען האט איהם דא נישט לאנג גע'משפט.

טראצקי וויל נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי נאך א גרויסע רעוואלוציע; פאר דער קורצער צייט טענה'ט ער, האט זיך אנגעקליבען א בארג פון בור-זשואזען שימעל אויף דעם פראלעטארי-שען רוסלאנד. פאר דער קורצער צייט איז אויסגעוואקסען א רייכער פויערן-קלאס, עס האט זיך אויסגעבילדעט א שטארק נעפמאנישע גרופע. פאר דער קורצער צייט איז די פאליטיק פון דער סאוויעט - רעגירונג מערבורזשואזעוועט געווארען, פאר דער צייט איז אויסגע-האדעוועט געווארען א גרויסע און נודנע ביוראקראטיע און פאר דער קורצער צייט איז דער קאמוניזם אינגאנצען פסול געווארען.

עס איז ממש נויטיג א נייע רעווא-לוציע א גרויסע און טיכטיגע רעווא-לוציע.

און נישט קיין שטילינקע, קיין נא-ביכדינע און קיין ווייכהארציגע רעווא-לוציע, נאר טאקע א רעוואלוציע מיט אלע קליפערלעך, מיט א בירגער-קריג, ווארים די פויערן וועלען זיך נישט אבזאגען פון זייערע פריוויליגיעס מיט'ן גוטען ווילען, מיט א שטורם אין דער ריכטונג פון א'אלוועלטליכער רעווא-לוציע, ווארים די וועלט בורזשואזיע איז געקומען צו זיך און דער טויט-שרעק, וואס איז געווען אין איהרע אויגען בעת דער רוסישער רעוואלוציע, איז שוין אוועק, הכלל — עס איז נויטיג ווי לעבען א נייע, גרויסע רעוואלוציע, בשום אופן נישט קיין קלענערע פון דער אקטאבער-רעוואלוציע, נאר נאך א גרעסערע.

א גרעסערע רעוואלוציע, ווייל רוס-לאנד האט איצט מעהר כח, מעהר ער-פאהרונג און מעהר מיטלען.

פערשטעהט זיך, אז טראצקי קלערט, חלילה, נישט אויף קיין בלבולים אויף דער איצטיגער מאכט. די פאקטען, וועל-כע ער ברענגט זענען אהן שום ספק ריכטיגע, אבער רוסלאנד איז נאך נישט געקומען צו זיך פון דער פריהערדיגער רעוואלוציע, אגב איז א גרויסע פראגע צי רוסלאנד האט בכלל ליב צו פרעג-לען זיך אויפ'ן פייער פון רעוואלוציע כסדר.

אגב איז נאך א גרויסער ספק צי וועט א נייע רעוואלוציע טאקע ברענגען די אמת'ע קאמוניסטישע גאולה.

טראצקי איז זיכער, אז רעוואלוציע קען אלץ מאכען.

און זיין לאגע איז אין איין פרט זעהר א גוטע. ער מאהנט קאמוניזם. די סאוויעט-רעגירונג האט זיך מתחיל געווען צו אנטפיהרען קאמוניזם, צו אויטארצי-לען יעדען שפור פון קאפיטאליזם, צו פערטיליגען יעדע בורזשואזע-נייגונג און צו אויסראטען יעדע ביוראקראטישע אנשיקעניש.

ער איז דער פרובער קאמוניסט. ער איז עס געווארען, ווי יעדער אפאזיציא-נער. ער, דער געוועזענער מענשעוויק, מאהנט קאמוניסטישע אויפגעהאלטענ-קייט, ער שטעהט, קוקט די איצטיגע פיהרער אויף די פינגער און מאהנט ביי זיי קאמוניסטישע בשורות.

צום ענהויב האבען זיינע געגנער גע-וואלט פערדרעהען זיינע טענות און ארויסשטעלען זיי אזוי, אז זיי זאלען אויסזעהן מענשעוויסטיש, און א געוויסע צייט האט עס זיי זיך איינגעגעבען; מען האט איהם גע'פסל'ט אלס מענשעוויק און מען האט געמיינט, אז מען איז פון איהם פטור. אבער ער האט זיך נישט בעלאזען. ער האט בעשריגען אויף אלע גאסען, אז ער איז דער ריכטיגער, דער עכטער און דער אמת'ער קאמוניסט, און לוים זיינע טענות איז ער עס טאקע, על כל פנים זענען די טענות קאמוניס-טישע.

האט ער זיך געשטעלט ווי א ביין אין האלז די איצטיגע פיהרער.

האט מען געמוזט געהן אויף דער אומגליקליכער פשרה — ערלויבען טראצקי'ן צו אויסלעגען זיינע טענות און תביעות אין דער פארטיי-פרעסע.

האט טראצקי געזיגט...

טראצקי האט געזיגט, ווייל זיינע געגנער האבען נישט דעם מוטה צו זאגען אפען, אז דער קאמוניזם, ווי ער איז צוגעזאגט געווארען, איז אוממעגליך דורכצופיהרען אין לעבען, אז די טע-אריע איז צו'ביזוק'ט געווארען פון דעם פראקטישען לעבען, און אז סוף כל סוף איז דאס לעבען קליגער און טאקע שטארקער און געשיקטער פון דער טעאריע.

די געגנער זינדיגען געגען דער קאמוניסטישער טעאריע און זינדיגענדיג פערגלאבען זיי די אויגען אזוי ווי זיי וואלטען מקיים געווען אלע תרי"ג מצות פון דעם קאמוניזם, זיי זענען גרויסע פשרה'ניקעס און מאכען די שטרענגע מינע פון איינגעגעסענע פאנאטיקער.

די געגנער געהן נאך געהארכזאם די פאדערונגען פון טאג-טעגליכען לעבען און ווילען אלעמען איינשמועסען, אז זיי קעמפען מיט פערביטערונג גע-גען זיי.

כאפט זיי טראצקי בסדר ביי דער האנד.

און עס איז זעהר לייכט צו כאפען די איצטיגע פיהרער און עבירות בעגען דעם קאמוניזם.

טראצקי'ן וועט זיך געוויס איינגעבען צו בעווייזען, אז קיין קאמוניזם איז איצט אין רוסלאנד נישטא.

אבער צי וועט זיך איהם איינגעבען צו ארייננציהען רוסלאנד אין א נייער רעוואלוציע, דאס איז א גרויסע פראגע.

נישטא נאך א לאנד אויף דער וועלט, וואס זאל אזוי מורא האבען פאר א רע-וואלוציע ווי די רעוואלוציאנערע רוס-לאנד.

יעדע רעוואלוציע אין רוסלאנד וועט זיין א קאנטער-רעוואלוציע.

אבער טראצקי וועט זיך בעגנוגען על פי הדחק מיט א קאניגער און שו-מעלדיגער אפאזיציע.

ער מוז רעוואלוציאנערען, ווייל ער איז בלויז א רעוואלוציאנער.

ער איז אזא איינער, וואס וועט מא-כען א רעוואלוציע געגען זיך אליין ווען עס וועט שוין נישט זיין געגען וועמען צו מאכען רעוואלוציעס.

רוסלאנד וועט נישט געבען צו דעם רישערליכען זעלבסטמארד אין נאמען פון הונדערט - פראצענטיגען קאמו-ניזם, ווי טראצקי פערלאנגט עס פון איהר.

ער וועט אפשר שאדען א ביסעל רוס-לאנד; די איצטיגע פיהרער וועלען מו-זען געהן א ביסעל אויף קאמוניסטישע פשרות, זיי וועלען מוזען אבהיטען א ביסעל מעהר די קאמוניסטישע כשרות, כדי נישט צו געבען קיין פתחון פה דער בייזער אפאזיציע, און דאס וועט שטערען דער פרייער, נאטירליכער ענט-וויקלונג פון דעם עקאנאמישען לעבען אין רוסלאנד.

דאס אבער וועט בסדר געהן אין רוסלאנד: אט לאזט מען זיך פיהרען פון לעבען, אט הערט מען זיך צו זיינע קלוגע פאדערונגען, אט לאזט מען ארויס די קאמוניסטישע לייצעס פון די הענד און דאס לאנד הויבט אן צו אטעמען פריי. און פלוצלונג כאפט מען זיך, אז עס איז דא א פראגראם מיט בייזע טעא-רעטישע געבאטען און מען פערציהט די לייצעס צוריק אזוי שטארק, אז אלץ שטעלט זיך אפ.

דער ביטערער קאמף צווישען טע-אריע און פראקטיק רייסט זיך אפט אין דעם איצטיגען רוסישען לעבען.

און טראצקי איז דער פראדוקט פון די דאזיגע סתירות.

אין טראצקי'ס נצחון אפשר גארנישט קיין וויכטיגער, עס איז א קליינע רוי-בונג צווישען טעאריע און פראקטיק און רוסלאנד איז שוין אזוי גוט ווי בעוועהנט צו דעם.

און נאך עפעס — טראצקי האט דורכגעמאכט א גרויסע רעוואלוציע מיט דעם העכסטען און גרעסטען פאטאס. ער איז געווארען א גרויסע היסטארישע פיגור, וואס האט א געוויסע צייט בע-האלטען געשפאנט די גאנצע וועלט.

נאך אזא געלעגענהייט וועט ער מסתמא נישט האבען; די געשיכטע איז

נישט קיין פערמאנענטע, קיין כסדר'דיגע רעוואלוציע.

אגב לעבט זיך אויס א מענש אין א גרויסען מאמענט, און אויסשרייבען זיך א צווייטען מאמענט קינסטליך, דאס גיט זיך זעהר זעלטען איין.

וועלטען מענשען פערשטעהען, א א גרויסע געלעגענהייט קומט איינמאל אין לעבען און נישט אלע מינוטען יאהר. וועלטען זיי זיך בערוהיגט נאך אזא גרויסער געלעגענהייט און וועלטען געווארען איהרע [illegible] און [illegible], ווי דער בעסער וויגט זיין לאגע אין זיין נארען דעם גאנצען וויגעטער.

טראצקי האט געהאט איין מאל די גרעסטע געלעגענהייט צו אויסשטורעמען א וועלט. נאך אזא געלעגענהייט וועט שוין מער איהם מסתמא נישט קומען. און אויב זי וועט קומען וועט עס זיין אנ'אנדערער, וועלכער וועט שטעלן מען.

די לעגענדע — טראצקי איז, וויל זיך, געענדיגט...

אפשר איז עס נאך דער גרויסער רויך, וואס קומט נאך א גרויסען פייער...

העברי פארד ווי-דער זיך געשלאגן על-חטא.

ניו-יארק. (יט"א) פרוי ראזיקא שווימער האט איצט פערעפענטליכט אן'אפענעם בריף פון העברי פארד'ן אין וועל-כען זי בעשולדיגט איהם אין בעלייזיגען איהר רעפוטאציע, דורך דעם, וואס ער האט אויף איהר געווארפען בעשולדיגונ-גען צוליב דעם אנטיסעמיטישען מיט'ן „שלום-שיר" בעת דער וועלט-מלחמה. פרוי שווימער בעשולדיגט פארד'ס מקורבים און דירעקטאר פון דער עקספעדיציע און בעקלאגט זיך, אז איהר געזונדער-צושטאנד, האט זיך פערשלעכטערט צוליב דעם, וואס זי איז אויך בעשולדיגט געווארען אין יודיש-אינטערנאציאנאלער קאמפא-ניע. וועלכע איז געשריבען געווארען א לעגענדע צום דאך פארד.

פרוי שווימער איז א בעקאנטע עקאנא-מיסטין אין פאציפיסטישע טעטיגקייט. אין יאהר 1915 איז זי צוגעקומען צו פארד מיט א פלאן ארויסצושיקען א שיף, די פיהרער פון דער אמעריקאנער עקאנא-מיסטישער בעוועגונג, צו בעשאפען פריד צווישען די פעלקער, ער זאל צוגרייטן א פאציפיסטישע עקספעדיציע פון די נייטראלע מלוכות און נעמען אויף זיך די פערמיטלונג ביים שליסען דעם שלום. פערזענליך וואלט האט דעמאלט דעם פארשלאג אבגעווארפען. פרוי ראזיקא שווימער האט זיך אויך בעטייליגט אין פארד'ס עקספעדיציע אויפ'ן „שלום-שיף". פרוי שווימער און העקמאן פערנשטיין זענען געווען די איינ-ציגע יודען, וואס האבען צוזאמען געגאנגען און דער עקספעדיציע. שפעטער ווען פארד האט אנגעהויבען זיין אנטיסעמיטי-שע העצע האט ער ערקלערט, אז די 2 יודען, וואס האבען זיך בעטייליגט און זיין שלום-עקספעדיציע האבען איהם אנגעפ-פאקט די רעטש פון די יודען און דער וועלט-פאליטיק און זייער שולד איז אויס בארוך און פארטועג פון דער מלחמה. בנוגע דעם רעדאקטאר בערנשטיין האט שוין פארד אבגעריפען זיינע מחילה איצט פארערט האט וועלכע אויך ראזיקא שווימער.

500,000 אימיגראנטען אנגעקומען קיין אמעריקא לעצטען יאהר.
א העלפט צוריקגעפאהרען.

ניו-יארק. (יט"א) אין פערלויף פון לעצטען פיסקאל-יאהר, וואס האט זיך געענדיגט דעם 30-טען יולי זענען אנגע-קומען אין די פאראייניגטע שטאטען 538.001 אימיגראנטען. פון זיי זענען 258.508 צוריקגעפאהרען. די מעהרסטע אימיגראנטען זענען געקומען פון קאנא-דא, נאך דעם קומען און דער רייהע מעקסיקא, דייטשלאנד, אירלאנד, ענגלאנד, איטאליען, פוילען, שוועדען, נארוועגיען און פראנקרייך.

אין פערלויף פון זעלבען יאהר זענען צוריקגעשיקט געווארען 11,662 אימי-גראנטען. דערמיט 7 פראצענט מעהר ווי אין פריהערדיגען פיסקאל-יאהר.

ריכטער בנימין נאטאן קארדאזא איינגעלאדען אין האגער אינטערנאציאנאלען געריכטס טריבונאל

ניו-יארק. (יט"א) פראפעסאר שפי-לויז האט פארגעלעגט דעם יודישען ריכ-טער בנימין נאטאן קארדאזא, פארזיצער פון ניו-יארקער אפעלאציאנס-געריכט, ער זאל איבערנעהמען דעם מאנדאט פון מיטגליד פון אינטערנאציאנאלען געריכ-טס-טריבונאל אין האג. ריכטער קארדאזא דארף פערנעמען דאס ארט פון פערשטארבענעם ריכטער אסקאר שטרויס. ריכטער קארדאזא איז געבוירען געווא-רען אין ניו-יארק אין יאהר 1870. אין יאהר 1917 איז ער בעשטימט געווארען אלס מיטגליד פון ניו-יארקער אפעלא-ציאנס-געריכט און אין יאהר 1926 איז ער געווארען פארזיצער פון געריכט. דער-ביי ווערט ער אנגערעכנט פאר איינער פון די רעפובליקאנער פון דער דעמא-קראטיע. ריכטער קארדאזא האט פער-עפענטליכט א ריי ווערטפולע יורידישע ווערק.

אראבער בעשעפטיגען יוד. ארבייטער אין ארץ-ישראל.

ירושלים. (יט"א) לעצטענס לאזט זיך בעמערקען א בעדייטענדע פערגרע-סערונג פון דער צאהל יודישער ארבייטער וואס געפינען בעשעפטיגונג ביי אראבער. די דאזיגע ערשיינונג איז פולט ארויסגע-טרעטען ספעציעל נאך דער ערד-ציטער-עניש, ווייל די אראבישע לאנד-בעזיצער האבען בעמערקט, אז די בנינים, וואס ווע-רען געבויט דורך יודישע ארבייטער זע-נען פיל שטארקער און האלטבארער. פיל אראבישע בוי-אונטערנעהמער ווענ-דען זיך צו די אפטיילונגען פון דער „הס-תדרות העובדים" וועגען צושטעלען אר-בייטער און זענען מסכים צו צאהלען זיי דעם זעלבען שכר ווי די יודישע ארבייטסלוינען ביי די יודישע אונטערנעהמער.

דער 15. ציוניסטישער קאנגרעס.

(ספעציעלע בעריכטע פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט".)

דער דערווייליגער סך הכל

פון ד"ר א. מארמאראוער.

מיר האבען שוין א וואך קאנגרעס הינטער זיך, א שווערע וואך פון אונאונטערבראכענער ארבייט, וואס נעמט צו דעם אטעם, וואס פערלאנגט די אנשפאנונג פון אלע כחות און נערווען, וואס לאזט נישט איבריג א מינוט פאר א פרייען געדאנק און אברוה. ווער רעדט שוין פון געניסען פון לעבען אין דער הערליכער שווייצארישער שטאט, וואו דער הימעל לאכט אויוועך אין טיפען בלוי און די ערד איז אזוי טיף גרין, ווי זי וואלט זיך בעגייט יעדען מאמענט; וואו דער מענש געהט ארום שטיל, רוהיג און אזוי פריינדליך (ביי אונז קאן מען זיך אזא פריינדליכקייט גארנישט פארשטעלען). וואו ארום און ארום זענען די הערליכסטע נאטורוואונדער! מען קאן גאר נישט קלערען וועגען אזעלכע זאכען, אנגעשטרענגט און ערשעפט, דענערווירט אויף שריט און טריט, לויפט מען פון זיצונג צו זיצונג, פון פערזאמלונג צו פערזאמלונג, פון פעראנשטאלטונג צו פעראנשטאלטונג, יעדע שעה ברענגט נייעס, נייע סיטואציעס און נייע אויפרעגונגען. ס'איז אנ'אמת'ער שדים-טאנץ פון כחות און נערווען, א טאנץ, וועלכען מען קאן לאנג נישט אויסהאלטען, אפילו נישט די ניין טעג, וועלכע דער קאנגרעס דארף געדויערען.

וואס האבען מיר נישט איבערגעלעבט אין די זיבען טעג! אויסגעהערט דעם בעריכט פון דער עקזעקוטיווע און די גענעראל-דעבאטע, וואס האט זיך דערנאך אנגעהויבען און וואס האט אין משך פון א פאר טעג געלאזט דורכגעהן פאר אונז אלע מעגליכע פראגראמען און אלע מעגליכע געדאנקען; מיטגעמאכט די ארבייט אין אונצעהליגע קאמיסיעס, די שווערע, קליינטשיגע מאטעגליכע ארבייט, וואס אונטערשיידט זיך אבער פון יענער ארבייט מיט דעם, וואס זי געדויערט נישט 6 און נישט 8, נאר 16 שעה א טאג; זיך בעטייליגט אין די אונצעהליגע פעראנשטאלטונגען מכל המינים, און די וויכטיגסטע צווישען זיי די גראנדיעזע יובל-פייערונג צום אנדענקען פון ערשטען קאנגרעס, וואס איז פארגעקומען אין דעמזעלבען שטהנאם זאל און באזעלער קאסינא, פון וועלכען הערצל האט בעגוי מיט 15 יאהר צוריק ארויסגעשליידערט אין דער וועלט דעם גרויסען אמת פון פאליטישען ציוניזם. חוץ דעם א העברעאישע מאסען-פערזאמלונג, געווידמעט דעם געדאנק פון א וועלט-קאנגרעס פאר העברעאישער קולטור. און איצט מאכען מיר אדורך דאס ווערסטע און אמייסטען דענערווירענדע אין דער גאנצער ארבייט פון קאנגרעס, די וואהלען פון דעם נייעם עקזעקוטיוו. וואהלען, וואס קאמפליצירען זיך וואס מעהר פון מאמענט צו מאמענט און וואס פערלאנגען די אנשפאנונג פון אלע נערווען, כדי זיי אדורכצוהאלטען מיט פערזענליכע ליבען און נישט פערלירען דעם אינערן גלייכגעוויכט.

בלוטיג שווער איז די ארבייט, שווער נישט נאר צוליב דער פשוטער פיזישער אנשטרענגונג נישט נאר צוליב דער אנשפאנונג פון נערווען, נאר אין ערשטער ריי צוליב דער מצב, וואס דא שטויסען מיר זיך אן אויף שריט און טריט אן אלע סמנים פון טיפען קריזיס, וואס געהט אדורך דורך דער בעוועגונג און דאס פערדאפעלט און פערדרייפאכט דאס אחריות פון יעדען פון אונז. קיין מאל האט זיך נאך דער ווידערשפרוך צווישען אונזערע בעדערפענישען און די פארהאנענע מעגליכקייטען נישט בעוויזען מיט אזא טראגישער קלארקייט. ווי איצט אין דעם דאזיגען ווידערשפרוך שטיקט זיך יעדע קאמיסיע, עס שטיקט זיך אין איהר די בודזשעט-קאמיסיע, וועלכער די עקזעקוטיווע האט פארגעלייגט א פריי דיספאנירטען בודזשעט אין דער הויך פון 228 טויזענד פונט, נישט וויסענדיג אפילו, ווי ער דארף איינגעטיילט ווערען צווישען די איינצעלנע אבטיילונגען, ווייל זי פערשטעהט אליין די אונמעגליכקייט פון אזא בודזשעט און וועלכע דארף איצט בעשטימען די קליינטשיגע סומען, וואס וועלען צערטיילט ווערען.

עס שטיקען זיך אלע קאמיסיעס, וואס דארפען צופאסען זייערע בודזשעטען צו דעם אלגעמיינעם און קענען בשום אופן נישט ערלעדיגען די דאזיגע טרויריגע פראגען. אויף שריט און טריט שטויסט מען זיך אן אויף פראגען פון כלומרשט פרינציפיעלער נאטור, וואס האבען דורכ'ן איצטיגערן קריזיס בעקומען א גאנץ בעשטימטע, מעהר אדער ווייניגער אונסימפאטישע נאטור. דען וואס אנדערש איז דער קאמף וועגען דעם אייגענטום פון שולווערק אין ארץ ישראל וואס אנדערש דער קאמף וועגען דער בעאמטען-פראגע און וועגען דעם אקציאנס-קאמיטעט' וואס אנדערש דער קאמף וועגען קאלאניזאציע-פארמען און אפילו וועגען דער בעריהמטער „קאנסאלידאציע", וואס אנדערש אפילו דער קאמף וועגען אונזער ביזאיצטיגער און דער ווייטערער פאליטיק, ווען נישט דער אויסערליכער אבדרוק פון דער אינערליכער אבשוואכונג, פון טראגישען קאנפליקט, וואס שאפט זיך אין דער נשמה פון יעדעם פון אונז און שטויסט צו ביטערקייט און צום קאמף אפילו דארט, וואו ס'זענען נישט פערהאן קיין רעאלע יסודות פון אזא קאמף.

און צוליב וואס איז דען ענטשטאנען דער שווערער מאמענט אין די וואהלען פון עקזעקוטיוו, אויב נישט צוליב דער ערקענטניש פון דער ביטערקייט פון לאגע און דעם ווילען ארויסצוקומען פון איהר אפילו מיט בלוטיגע קרבנות. אפילו מיט פערזענליכער דערנידערונג, אבי ארויסצוקומען און ווייטער צו בויען און בעזויגען נייע כחות, און אבשאפען די ארבייטסלאזיגקייט אין לאנד און פון דאס ניי ארגאניזירען די פאלקס-כחות פאר אונזער גרויסען, איינציגען ציל? און מען קעמפט ביטער און פערצווייפעלט. אלע פארטייען און אלע ריכטונגען (אויב מיר נעמען נישט אין בעטראכט קליינשיגע גרופקעלעך, וואס קענען אפילו איצט נישט פערגעסען זייערע קליינע פארטיי-חשבונות און פארטיי-עגאאיזמען) אבער ס'איז שווער דוקא אין קרבנות צו געפינען דעם בשותפותדיגען וועג און דערפאר שטויסען מיר זיך צונויף אויף שריט און טריט און בעשפריצען זיך מיט בלוט און גאל, מיר האבען ביי די איצטיגע וואהלען צו דער עקזעקוטיווע געברענגט אפשר דעם גרעסטען קרבן, וועלכען מענשען מיט בעשטימטע איבערצייגונגען קאנען ברענגען. סיי דער רעכטער און סיי דער לינקער פליגעל האבען מותר געווען צו בעטייליגען זיך אין דער עקזעקוטיווע. כדי נאכצוגעבען דער זיכער פאלשער און אונבעגרינדעטער מיינונג אז די קאאליציע האט א חלק אין אונזערע לעצטע דורכפאלען און אבי צו שאפען דעם יסוד פון א נייער פאלקס-אנשטרענגונג.

אבער נאך דעם אלעמען זאג איך אייך פארט: מיר וועלען נישט ארויסגעהן פון קאנגרעס מיט ליידיגע הענט! מיר וועלען זיך מוטשען נאך א פאר טעג און מיר וועלען דעם וועג געפינען צו גרויס איז די ערנסטקייט פון דער לאגע און צו גרויס דאס געפיהל פון אחריות, וואס בעהערשט זיך דא אויף שריט און טריט ס'איז לעת-זאת א קאנגרעס פון יובל און פון קריזיס. ער מוז אבער ווערען א קאנגרעס פון בענייאונג און אויפלעבונג. דאס געפיהל לעבט אין יעדען פון די אנגעשטרענגטע, פערהארעוועטע, ערשעפטע מענשען, וואס מאכען מיט דעם גיהנום פון דער קאנגרעס-ארבייט און דאס געפיהל וועט פיהרען צום זיג.

באזעל, דעם 7. סעפטעמבער 1927.

די גענעראל-דעבאטע

פון דעפ. א. לעווינסאן.

II.

אויב דער 15. קאנגרעס איז פיל אפאזיציאנעלער געשטימט לגבי דער ציוניסטישער פאליטיק, ווי אלע פריהערדיגע, איז ער פיל מעטיגער און ענטשלאסענער פון זיי לגבי דער אגענץ-פראגע. אפילו סטיפען ווייז, וועלכער איז א געגנער פון דער אגענץ האט געפונען פאר נויטיג צו בעטאנען זיין גלויבען אין דעם גוטען ווילען פון די נישט-ציוניסטען און [זייערע גרויסע לייסטונגען לטובת דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל. וואלט די דאזיגע הילף נישט בעקומען אין דער מאס, ווי מיר האפען, דעמאלס—זאגט ווייז, האבען מיר א ריינעם געוויסען, ריין פון יעדען פארוואורף, אז דער ציוניזם האט נישט צוגעלאזען די דאזיגע יודישע ספערען צו מיטבעטייליגונג אין אויפבוי פון לאנד. דער ראדיקאלער ציוניזם, וועלכער טרעט צו דעם אגענץ-פראבלעם ריין-טעארעטיש, מיט א פארטיגער דאגמאטיש-אבסטראקטער פארמול, אהן א רעאלער בעציהונג צום ארגאנישען וואקסטום פון דעם אויפבוי און זיינע בלוטיגע נויט-בעדערפענישען, ווארפט אפ פון איין זייט די אגענץ אין איהר גאנצען הילף, פון דער צווייטער זייט—קריטיקירט ער, מיט דעם זעלבען אקאדעמיזם—דעם בודזשעט פון 225 טויזענד פונט. אבער אויך דער רעוויזיאניזם, וועלכער רעדט נישט פון Abbau, וועלכער וויל נישט ווארטען, וועלכער איז מאקסימאליסטיש אין זיין פראגראם, איז אויך אנ'אנדער שטייגער נישט צופרידען מיט דער אגענץ. ער איז פאלשטענדיג מסכים, אז די גבירים זאלען געבען געלט, אבער ער וויל זיי נישט געבען קיין רעכט אויף א דעה אין פאליטישע פראגען, אין וועלכע זיי זענען גארנישט פעראינטערעסירט, און וועלכע שיידען זיי פון אונז, און מערקווירדיג, גראד אין דער אגענץ-פראגע האבען זיך פאליטיק און עקאנאמיק ארויסגעשטעלט אלס צוויי בעזונדערע געביעטען, וועלכע מען קאן צושיידען מיט א קאנגרעס-בעשלוס, גראד פאר די אגענץ-מענשען איז אויסגעשטעלט געווארען א ספעציעלע לעהרע, אז מען קאן געבען געלט—דאס הייסט—שאפען א עקאנאמיק אהן פאליטיק, אין פולער גלייכגילטיגקייט צו פאליטיק, דורך איבערוויזען די אנפיהרונג מיט דער פאליטיק אנדערע פאקטארען.

די גענעראל-דיסקוסיע האט פערבייגעהענד בעריהרט אויך אונזער פינאנץ-פאליטיק. שוין אין זיין עקספאזע האט דר. ווייצמאן אנגעוויזען אויף דער סיבה פון אונזער ביודזשעט. דער 1926 יאהר האט זיך אבגעשלאסען מיט א דעפיציט פון 150 טויזענד פונט. אויב מען זאל אננעמען אויפ'ן צוקונפטיגען יאהר דעם רעאלען ביודזשעט פון 430 טויזענד פ. און פון איהם אראברעכענען פערשידענע פערפליכטונגען פון דער ציוניס. ארגאניזאציע, וועלכע בעטרעפען 127 טויזענד פ. ווי אויך א העלפט פון דעפיציט, דעמאלס וועט דער פריי-פערוועדבארער ביודזשעט בעטרעפען בערך 225 טויזענד פונט. אבער אויך דער דאזיגער ביודזשעט איז נישט פריי אין זיין פערווענדונג, דער קאנגרעס האט זיך צונויפגעזאמעלט אונטערן צייכען פון א שווערען קריזיס און ווייטער-דויערנדער ארבייטס-לאזיגקייט. די ערשטע און הייליגסטע אויפגאבע זענען — ווערט — זיין קודם כל צו ליקווידירען אדער בעדייטענד צו לינדערן דעם דאזיגען צושטאנד. עס איז נאך נישט בעשטימט דער בודזשעט פון ארבייטס-דעפארטאמענט. אבער ווען מיר זאלען אפילו איהם מינימאל פיקסירן אויף 70 טויזענד פונט, דאן בלייבט א ביודזשעט פון 155 טויזענד פ., א בודזשעט וואס האט צווישען פיעל אנדערע א רובריק מיט'ן נאמען: לאנדווירטשאפטליכע קאלאניזאציע, וועלכער פאדערט מעהר ווי דער דאזיגער גאנצער בודזשעט... אין די דאזיגע שטימע ציפער שטעקט די שרייענדע טראגיק פון אונזער ציונ. ווירקליכקייט אונזערע פינאנץ פאנדען, דער קרן-היסוד און קרן-הקימת זענען — און וועלען אויף לאנגע יאהרען זיין — די פינאנציעלע הויפט-אינסטרומענטען פאר אונזערע אויפבוי-ווערק. אבער ווען עס זאלען אפילו נישט פאלען זייערע הכנסות, ווען מיר זאלען אפילו ערציעלען זייער מעגליכע פערגרעסערונג, זענען מיר ווייט פון דיספאנירען מיט יענע געלט-מיטלען, וועלכע זאלען שטאפרעכען דער גרויס פון אונזערע אויסגאבען און פעגליכקייטען, דעם גייסט פון א נייער, לויט'ן אויסדריק פון ה' ארלאזאראוו, ראמאנטיק, דער ראמאנטיק פון גרויסצוגיגע ווירטשאפטליכע און טעכנישע טאטען, אין בעצוג אויף אזא פינאנציעלע לאגע, וועלכע האט זיך ניט ענדערן פון היינט אויף מארגען, שווימט ווידער ארויף די פראגע, פון דער הלואה. די דאזיגע פראגע, האט געזאגט ה' ארלאזאראוו, איז נישט קיין ריין פינאנציעל-עקאנאמישע, זאך אויך א פאליטישע פראגע: דערביי אבער האט ה' ארלאזאראוו אנגעוויזען אויף א מערקווירדיגען פאקט. וועלכער וואלט געווען קאמיש, ווען ער וואלט נישט געווען אזוי בעדויערליך: דאס איז דער בעשלוס פון דער פערזאמלונג פון ציוניסטישע פאליטיקער, עקאנאמיסטען און פינאנציסטען, וועלכע די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט צונויפגערופען אין לאנדאן. א בעשלוס, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז די ציוניסטישע ארגאניזאציע קאן איצט נישט רעאליזירען א הלואה, ווייל עס פעהלט איהר די געהעריגע קרעדיט-באזע. דאס איז — האט געזאגט ה' ארלאזאראוו דער ערשטער מאל אין דער קרעדיט-געשיכטע פון דער וועלט עס איז — זאגט ער — נאך נישט געווען דער פאל, אז א רעגירונג זאל איינלאדען צו זיך א עקספערטען-קאמיסיע, בכדי זי זאל איהר אויסשטעלען עפענטליך א צייגניש פון אונקרעדיט-פעהיגקייט אזא צייגניש קאן נישט מיטהעלפען דער רעאליזירונג פון אנליי-פראיעקט.

אויך די ווירטשאפטליכע פאליטיק איז בעריהרט געווארען אין דער דיסקוסיע. עס איז געווען צו בעגריסען דעם פאקט, וואס אין דער דאזיגער דיסקוסיע האבען פערטרעטען דעם מיטעלשטאנד נישט קיין עסקנים מיט ליטעראטען פון גלות, נאר די, וואס זענען ארגאניש צונויפגעבונדען מיט דעם ארץ-ישראל'דיגען מיטעלשטאנד אויף דעם ארץ-ישראל'דיגען באדען. אלס אזעלכער איז ארויסגעטרעטען ה' איזמאזיק פון ארץ-ישראל. די פאדערונגען זענען בלי ספק געווען בעגרינדעטע, צום טייל—שוין בעשטעטיגטע דורכ'ן פריהערדיגען קאנגרעס. די גרינדונג פון אינדוסטריע-באנק, די אקטיוויזירונג פון היפאטעקען-באנק, די פערוועדונג פון פרעליטינירטע סומען אויף קרעדיט פאר קליין-אינדוסטריע, פאר בעל-מלאכות — קיין זאך איז נישט רעאליזירט געווארען! די דאזיגע פאדערונג זענען בעזונדערס אנגעשטאנגט ווען מען נעמט אין בעטראכט, אז דער שטעטישער קריזיס אין ארץ ישראל איז נישט בלויז א קריזיס פון ארבייטסלאזיגקייט, נאר אויך פון פרנסה-לאזיגקייט, אז א חוץ די פינף זעקס טויזענד ארבייטער, וואס שמאכטען פון ארבייטסלאזיגקייט און נישט ווייניגער פון טיף בעליידיגענדען פינץ-סיסטעם, זענען פאראן אין תל-אביב און חיפה פיל טויזענדער יודען, געהעהנע בעמיטעלטע סוחרים און קרעמער, וואס האבען איצט ב'שום קיין חיונה, קיין ברויט פאר זייערע משפחות. די פערטרעטער פון דער ארבייטערשאפט האבען אמת, שטענדיג געווארנט געגען א כאאטישער, נישט-רעגולירטער אונפראדוקטיווער עמיגראציע קיין ארץ-ישראל אין אנבליק פון יענע קאטאסטראפאלע רעזולטאטען, צו וועלכע זי האט פאקטיש געבראכט. אבער זי איז צוגלייך ארויסגעטרעטען — געגען יעדער אויסערליכער בעגרענצונג פון דער עליה, אין וועלכער זי האט געזעהן דעם איינציגען רעאליזירונגס-פאקטאר פון יודישען נאצ. היים. די מיטעלשטע עליה — האט געזאגט ה' בערל קאצנעלזאהן — איז פאר אונז געווען א פאלקס-עליה, וועלכע האט געהאט א ווירטשאפטליכע אי אידעאליסטישע אימפולסען אבער דער דורכפאל פון דער דאזיגער עליה האט בעוויזען איהרע אידעאלאגען צו זוכען א זינד-באק, אויף וועלכען מען זאל קאנען ארויסווארפען די שולד, און זיי האבען געפונען איהם אין דער ארבייטערשאפט, און אזוי ארום איז דורך דער בירגערליכער פרעסע אין ארץ-ישראל און דעם אפיציעלען ציוניסטישען ארגאן אין די לעצטע צייט. שטאטען געשאפען געווארען א אטמאספערע פון האס און שנאה צו דער ציוניסט. ארבייטערשאפט, א אטמאספערע, וועלכע בעשווערט יעדע פערשטענדיגונג און קאאפעראציע.

(ענדע זעה זייט 5)

האט געפונען דעם באציל פון ליבע.

דער דייטשער געלערנטער, פראפ. האנס האלדהיימער, איז ארויס מיט אנ'ערקלערונג, אז ער האט געפונען דעם בעציל פון ליבע.

יא, ליבע איז, לויט זיין מיינונג, אזא אנשטעקענדע קראנקהייט, וועלכע ווערט פערארזאכט פון א בעציל, איז איבערצייגט דער פראפעסאר: פראפ. וואלדהיימער ערקלערט, אז ער האט אויף דעם געארבייט 25 יאהר און ענדליך האט ער געכאפט דעם חברה-מאן — דעם בעציל פון ליבע.

מיר קענען גלויבען, אז ער האט געכאפט עפעס א בעציל, אבער פון וואנען ער ווייס, אז אט דער בעציל האט צו טון מיט ליבע, איז נישט צו פערשטעהן.

מיר קענען זיך פארשטעלען, אז דער פראפעסאר האט געמוזט שטארק ענטוישט ווערען אין ליבע, אז ער האט זיך דוקא פערנומען צו כאפען דעם ליבעס-בעציל.

וואס ער וועט איצט טון מיט'ן בעציל, איז ווידער א קשיא.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאפטען.

(109-טע פארזעצונג.)

— שטעה — האט דער אלטער מאן אויסגערופען — שטעה, נישט פון ארט ריהר זיך! דו רויבער און מערדער איך בין געקומען דערביי, ווען דו האסט זיך איינגעשלאסען אין צימער פון באראן ארטור פאן באטיאני, דו ביסט עס, בעטריגער, וועלכער האט געמאכט, אז מען זאל ארעסטירען דעם באראן. איך קען דיך, דו טויגעניכטס!

דער אלטער מאן האט איהם געכאפט מיט דער פלייצע און האט איהם געהאלטען גאנץ פעסט. ער האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען — אפשר וועט אנקומען א פאליציי-מאן אבער ווער. ליידער איז די גאס דעמאלס געווען גאנץ ליידיג און מען האט קיינעם נישט געזעהן.

— לאזט מיך אב — האט געשריגען דער קליינער מאן מיט די שווארצע האאר.

— ניין, איך וועל דיך נישט אבלאזען, דו בעטריגער.

דער אלטער מאן האט אנגעהויבען צו רופען א פאליציאנט.

— לאזט מיך אב מיט גוטען! — האט דער נידעריגער מאן בעגעזאגט — איך ווארן אייך, איך בעט אייך, לאזט מיך אב.

— קום מיט מיר צום פאליציי-דירעקטאר, דארט וועל איך דיך אבלאזען —האט דער אלטער מאן געזאגט — דו האסט זיך געגעבען א פאלשען נאמען, דו האסט זיך פערשטעלט פאר גראף שערנאטי. דו ביסט א לאנגע צייט געווען אין צימער פון באראן פאן באטיאני גאנץ אליין.

דער קליינער מאן איז געווען אויסער זיך. ער האט פרובירט זיך ארויסצורייסען פון די הענד פון זיין געגנער. עס איז אבער געווען אונמעגליך. דער אלטער מאן האט איהם געהאלטען ווי מיט אייזערנע צוואנגען. דער קליינער מאן, אבער ווי מיר ווייסען, האט ער געהייסען — יוזעף, האט ארויסגעכאפט פון בוזעם-קעשענע א מעסער און האט א שטאך געטון דעם אלטען אין דער האנד.

— האלט דעם מערדער! האלט דעם בעטריגער! — האט דער אלטער געשריגען.

יאזעף האט גוט געטראפען. דער אלטער האט איהם געמוזט אבלאזען און דער האנד האט איהם אנגעהויבען צו גיסען בלוט.

שנעל ווי א קאץ איז יאזעף אבגעשפרונגען און פערשוואונדען געווארען אין די ענגע קרומע געסלעך פון אלטען בודאפעסט.

דער אלטער מאן איז איהם אפילו נאכגעלאפען א געוויסע שטרעקע. ער האט איהם אבער נישט געקענט דעריאגען. יאזעף איז פערשוואונדען געווארען גלייך ווי ער וואלט ארײַן אין דער ערד.

— ער איז אנטלאפען, דער שורק, דער בעטריגער! — האט געזיפצט דער אלטער — ווער איז ער? וואס האט ער צו ארטור'ן? פארוואס איז ער איהם אזא פיינד? ווי קומט עס, וואס מען האט ארטור'ן אזוי פלוצלונג ארעסטירט? וואס איז דען ארטור בעגאנגען?

ער האט זיך פערבונדען די פערוואונדעטע האנט אזוי גוט ווי ער האט געקענט און איז אוועקגעגאנגען טרויעריג און פערצווייפעלט.

קאפיטעל 50.

עס איז געווען א זייגער אין דער פריה, דעם אנדערן טאג נאך ארטור'ס ארעסט. דער אדוואקאט נאוואק געהט ארום אין זיין צימער. ער איז [illegible] געהערען א וויכטיגע נייעס. — עס געהט פערטרעפליך — האט ער פלוצלונג אויסגערופען — מיין ליבער פרעהאנדלער, דער באראן פאן באטיאני זיצט יעצט פעסט. אזוי גיך געהט ער נישט ארויס פון די שטארקע נעגעל פון דער גערעכטיגקייט. דער קייזער האט פיינט, אז מען זאל נאכמאכען זיין בילד אויף קליינע שטיקלעך פאפיר, וועלכע הייסען געלט. אזא קינסטלער הייסט ער אויסהענגען הויך אין דער לופט.

איך גלויב אפילו נישט, אז דער יונגער באראן פאן באטיאני זאל זיין דער קינסטלער. ער קען נישט נאכמאכען קיין פאלש געלט. דאס האט געטון אנ'אנדערער. מען האט איהם אונטערגעווארפען דאס פאלשע געלט. ווער האט עס אבער געטון? מען האט דאך געמוזט קומען צו איהם, עפענען זיין שרייב-טיש און ארויסנעמען דאס גוטע געלד און אונטערווארפען דאס פאלשע געלד. ווער האט עס געקענט טון? ער האט געהאט שרעקליכע פיינט, וועלכע זוכען איהם צו פערניכטען. האט געהעט עס אבער מיך און דער דאזיגער אונבעקאנטער פיינט האט געארבייטעט מיינעטוועגען. איך וואלט איהם בעדאנקט, ווען איך זאל נאר וויסען, ווער דאס איז. איך מוז זעהן, אז מען זאל מאכען אנ'אונטערזוכונג אי'ן די צימערן, וואו דער באראן האט געוואוינט. איך וועל זעהן, אז איך זאל אויך זיין דערביי. אפשר וועל איך עפיס קענען פון פאר זיינעוועגען. ווען ארטור שטארבט וועל איך פאדערן זיין פערמעגען.

אין דער זעלבער מינוט האט מען אנגעקלאפט אין דער טיר. דער אדוואקאט האט אליין געעפענט די טיר. ער האט פערשטאנען, אז דאס מוז זיין אנ'אנשטענדיגער מענש. אנדערש וואלט דער דינער איהם נישט ארײַנגעלאזט.

אנ'אלטער, רייך-געקליידעטער מאן איז ארײַנגעקומען אין צימער. דער אדוואקאט האט איהם אויפגענומען זעהר העפליך, האט איהם געבעטען זיצען און האט איהם געפרעגט, מיט וואס ער קען איהם דינען.

— איהר האט געוויס געהערט, וואס פאר אנ'אומגליק עס האט געטראפען דעם באראן פאן באטיאני? — האט דער אלטער מאן געזאגט.

— געוויס האב איך געהערט.

— מען זאגט, אז ער האט געמאכט פאלשע באנקנאטען.

— אזוי האט מען מיר דערצעהלט — האט דער אדוואקאט בעמערקט.

— איך האב געהערט, אז איהר זענט א בעריהמטער אדוואקאט — האט דער אנגעהויבען — און איך בין דעריבער איצט געקומען בעטען, איהר זאלט איבערנעהמען דעם דאזיגען פראצעס. איהר זאלט פערטיידיגען דעם באראן באטיאני. געדענקט, מיין הער, אז דער יונגער באראן איז אונשולדיג. ער האט ביז-אהער געלעבט ווייט פון דער וועלט. ווי איז עס מעגליך, אז דער דאזיגער גוטער און אנדעלער יונגערמאן זאל זיך גאר בעשעפטיגען מיט מאכען פאלש געלד? דא איז געוויס פארגעקומען אנ'אינטריגע. מען האט איהם געוויס אונטערגעווארפען דאס פאלשע געלד. אזא קלוגער אדוואקאט ווי איהר וועט שוין וויסען, ווי אזוי צו בעווייזען דעם אמת.

— ווי הייסט איהר, מיין הער? האט דער אדוואקאט געפרעגט.

דער אלטער האט אזוי גיך נישט געענטפערט. עס איז געווען דייטליך, אז ער וויל נישט זאגען ווי ער הייסט.

— איך הייס רודאלף קאזינסקי — האט ער ענדליך געזאגט לאנגזאם און אונגערן.

— וואו וואוינט איהר מיין הער?

דער אדוואקאט האט גוט פערשטאנען, אז דער אלטער מאן האט איהם נישט געזאגט זיין ריכטיגען נאמען. ער איז געווען גענוג קלוג און גענוג דורכגעטריבען צו פערשטעהן, אז דא איז עפעס נישט גלאט.

— איך וואוין אין האטעל געארג.

דער אדוואקאט האט געטראכט אייניגע מינוט און דאן האט ער געזאגט:

(פארזעצונג פאלגט.)

לאדזשער כראניק.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקן.

(!) היינט אינאכט דיזשורירן פאלגענדע אפטייקן: [illegible]

בלומען-טאג פון „לינת אורחים".

[illegible]

מייערער געווארען דער פאקעטען-טאריף.

(:) זייט נעכטען איז איינגעפיהרט געווארען פאלגענדער פאקעט-טאריף: פאר געוועהנליכע פעקלעך ביז 1 קילא מיט 50 גר.—1 זל. אבצאהל, ביז 5 קילא — 2 זל., ביז 10 קילא—3 זל., ביז 15 קילא—5 זל., ביז 20 קילא—6 זל.

פליישער-ארבייטער פאדערן א הוספה.

(§) נעכטען איז פארגעקומען א פער-זאמלונג פון די פליישער-ארבייטער, אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געוואָרען ארויסצושטעלען א פאדערונג פון 25-פראצענטיגער לוין-הוספה.

בלאקעס און בלאקלעך אהן א שיעור.

ווי אזוי לאדז גרייט זיך צו די שטאט-ראט-וואהלען. — די נעכטיגע וואהל-מיטינגען. — ערשטער ארויסטריט פון „ווירטשאפטליכען בלאק".

די וואהל-אגיטאציע איז פולען ברען.

נעכטען זיינען פארגעקומען אין פער-שיעדענע טיילען פון דער שטאט א רייה וואהל-מיטינגען, איינגעאָרדנעט דורך פ. פ. ס., פאָרעקעס און נ. פ. ר. אין קינא „פאלאמעאום" (רוזשנאווסקא 74), איז דורך די פ. פ. ס. רעמאנסטרירט געווא-רען א פילם פון דער שטאָרט-ווירטשאפט אין וויען. אלע מיטינגען זיינען מאסען-האפט בעזוכט געוואָרען און מ'האָט אָנ-גענומען ענטשפרעכענדע רעזאלוציעס.

ס'זענען אויך פארגעקומען אייניגע יי-דישע וואהל-מיטינגען פון די פראָג-ספאָרט-ארבייטער, „פועלי ציון" יוגנט און „התאחדות".

בלאק פון חסידים.

(:) נעכטען איז פארגעקומען א פער-זאמלונג ביים פאפיאניצער רבי'ן (צעגעל-ניגא 10), וועגען שאפען א בלאק פון חסידים, וועלכע געהן ניט צוזאמען מיט דער אגודה צו דער שטאָרט-ראט-וואה-לען. א חוץ די ראדאמסקער און סקערניעוו-וויצער חסידים זיינען צוגעשטאנען צום בלאק נאך אנדערע חסידים-שטיבלעך, וועלכע האבען אויסגעשלאסען א וואהל-סא מיטעט און בעשלאסען אנצוהויבען א וואהל-אקציע.

פלייש-סוחרים נעהען זעלבסט-שטענדיג צו די וואהלען.

(ג) אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס ה' גרינבוים איז נעכטען אוועק פארגע-

פוטען אין לאקאל פון פליישער-פאראיין (פיעטריקאווער 24), א קאנפערענץ, גע-ווידמעט די שטאָרט-ראט-וואהלען. ס'האט מען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון די פליישער-אינגראסיסטען, קעלבער-שעכטער, גרשער, קצבים פון פאלישער, גויער'ס און שויפלער'ס ראיאן.

ס'איז איינשטימיג בעשלאסען געוואָרען אז אלע דערמאנטע צווייגען פון דער פליישער-פראדוקציע זאל צו די שטאָרט-ראט-וואהלען בילדען איין קערפערשאפט און אלס אזעלכע אנגעהמען א שטעלונג צו דער וואהל-אקציע.

אין שייכות דערמיט זיינען פארגע-זעהן נאך א רייה פערזאמלונגען.

„התאחדות" נעהט זעלבסט-שטענדיג צו די וואהלען.

ווי מען מיילט אונז מיט, האט „התאחדות" בעשלאסען צו געהן זעלבסטשטענ-דיג צו די וואהלען אונטער'ן נאמען ציו-ניסטיש דעמאקראטישער וואהל-קאמי-טעט „התאחדות".

נעכטיגער וואהל-מיטינג פון „ווירטשאפטליכען בלאק".

(ג) נעכטען זונטאג איז פארגעקומען דער ערשטער וואהל-מיטינג, וואס איז גערופען געוואָרען דורכ'ן בלאק פון די יי-דישע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס.

די פערזאמלונג, וועלכע איז פארגעקו-מען אין ענגלישען זאל (צעגעלניאנא 1. מאי 2) איז געעפענט געוואָרען אין פוילישׁ דורכ'ן וויצע-פרעזעס פון צענטראלען סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווער 10), ה' יאקוב איינזנער. די פוילישע רעדע אויפ'ן מיטינג פאר'ן יידישען מיטעל-קלאס איז בעגע-גענט געוואָרען מיט אויסרופען: „יידיש! יידיש!" ה' איינזנער האט אבער זיין רעדע פערענדיגט אנגעשריבען אויף פוילישׁ און אזוי איהם אויך פארגעלייענט.

און משך פון די לעצטע 2—3 יאהר האט דער מצב פון דעם מיטעלען און קליינעם סוחר און האנדווערקער זיך שטארק געענדערט צום שלעכטען. די רע-פרעזענטאנץ אין שטאָרט-ראט איז ניט געשטאנען אויף דער הויך פון איהר אויפ-גאבע ביים פערטיידיגען די אינטערעסען פון סוחר'טום און פון די האנדווערקער.

צוליב דעם איז איצט געשאפען גע-ווארען דער בלאק פון די יידישע ווירט-שאפטליכע פעראיינען.

אין דעמזעלבען זין זאגט זיך אויך ארויס דער פרעזעס פון קליינהענדלער-פעראיין (אנדזשעיא 10). ער גיט נאך צו אז: אויב עס וועט ניט צושטאנד קומען קיין בלאק פון די יידישע בירגער-ליך-פאליטישע פארטייען, זיינען אלע סוח-רים, קליינהענדלער און האנדווערקער געצ-וואונגען צו שטימען פאר דער ליסטע פון די פעראייניגטע ווירטשאפטליכע אר-גאניזאציעס.

געגען דעם ווירטשאפטליכען בלאק טרעט ארויס דער פארשטעהער פון זא-

ווארזקא 5, ה' קורשבוים. ער ווייזט אן אלע חסרונות פון אזא ווירטשאפטליכער פעראייניגונג.

אויך דר. נתן עק ווייזט אן, אז דער ווירטשאפטליכער בלאק איז ניט אויפ'ן ארט. יידען אין פוילען — זאגט ער — ליידען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט, נישט צוליב ווירטשאפטליכע טעמים, נאר מחמת זיי זיינען יידען, ד. ה. צוליב פא-ליטישע סיבות. דער שטאָרט-ראט אלס אזעלכער איז אן אינסטיטוציע, וואס איז בערופען צו פערטיידיגען די סאציאלע, פאליטישע און קולטורעלע רעכט פון דער בעפעלקערונג. צוליב דעם איז נישט מעגליך צום שטאָרט-ראט קען ווירט-שאפטליכע פעראייניגונג. יידען מוזען געהן צו די וואהלען גאר אונטער א פאהן פון א יידיש נאציאנאלער פארטיי.

ה' אהרונאוו מיינט, אז מ'קאן זיך ביי די איצטיגע שטאָרט-ראט-וואהלען בשום פערלאזען אויפ'ן חבר פון די פאלי-טישע אפאטרופסים.

אויך דר. ה"ה אהרן אסט, פרזעס שיק און פרנס ראובן האפמאן, וועלכער האט אנגעפיהרט דעם פארזיץ פון מיטינג, —

האט זיך ארויסגעזאגט פאר'ן ווירטשאפט-ליכען בלאק. ה' האפמאן האט נאך צוגע-געבען, אז די אינטערעסען פון דאזיגען סוחריש-האנדווערקער'שען בלאק וועלען נישט פערמינערן דעם ווערט פון די פאליטישע ארגאניזאציעס. מיט'ן שאפען פון ווירטשאפטליכען בלאק איז מען נאר אויסען צו פערזארגען די ווירט-שאפטליך-פעראנטווארטליכע מאסען און דורך אזא געבען אנצוהערענען, אז יי-דישע סוחרים, קליינהענדלער און האנד-ווערקער בילדען א מעכטיגע קראפט אויף דער יידישער גאס.

עס האבען נאך גערעדט די ה"ה גאָמ-ליב (קאלאנטאי-העגדלער צוזשיצקאס 15) און גוצקי (אגראָראווא 10).

עס איז אנגענומען געוואָרען א רעזא-לוציע אונטערצושטיצען די טעטיגקייט פון דער יידיש-ווירטשאפטליכער פעראיי-ניגונג מיט'ן פארבעהאלט, אז אויב עס וועט געשאפען ווערען אין לאדז א יידיש נאציאנאלער בלאק וועלען די ווירט-שאפטליכע ארגאניזאציעס צושטעהן צו דעם דערמאנטען בלאק.

ווילקער שוהל אנגאזשירט א שטענדיגען חזן.

דער בעריהמטער ביאליסטאקער חזן ה' מאיר פאדראבינעק איז אנגאזשירט געווארען אלס שטענדיגער חזן אין דער ווילקער שוהל. דער חזן האט זיין גוט איינשטודירטע כאר, וואס געפינט זיך אונ-טער דער לייטונג פון בעוואוסטען דירי-גענט ה' צעסוואן.

Cholekinaza
H. Niemojewskiego
Warszawa
Skład główny—Nowy Świat 5

פון די העברעאישע אווענט-קורסען.

די העברעאישע אווענט-קורסען „התחיה" ביי „התאחדות", וואס עקזיסטירען שוין 12 יאהר און האבען זיך ערווארבען גרויסע סימפאטיע צווישען די נאציאנא-לע און העברעאיש-רעדענדע קרייזען, ווערען איצט רעארגאניזירט, כדי צו גע-בען די מעגליכקייט די ברייטע מאסען פון דער יוגענד צו ערלערנען די העב-ראישע שפראך, האט דער קאמיטעט בע-שלאסען צו רעדוצירען דעם פרייז פאר אונבעמיטעלטע אויף 2 זל. א חודש. ביי די קורסען עקזיסטירען 12 גרופען, צווי-שען זיי 5 העכערע גרופען זיך צו פערי פאלקאמען אין דער העברעאישער שפראך.

אטאטע פון 3 קינדער גט אפ זייך יונג ווייבעל און האט חתונה מיט א 70-יעהריגער זקנה.

(ג) אויף קעלמא-גאס 49 וואוינט א יונג יודיש פאר-פאלק מיט 3 קינדער. דאס יונגסטע איז אלט סך-הכל 2 וואכען דער טאטע, זעהענדיג ווי קינדער געהן צין-חרע, מעהרען זיך און דאס ווייבעל איז קראנק און מיאוס געווארען — האט ער „פערדרעהט דאס בלעטעל און גע-נומען זוכען פרנסה מיט א נייעם שידוך

און ווי זאגט דאס שפריכווארט, אז מען זוכט, געפינט מען. ס'האט גארנישט לאנג געדויערט און דעם יונגענמאן האט מען צו ערשט אויך קאטאוועס, און דערנאך אויף אנ'אמת גענומען שדכ'ענען אן אל-טע אלמנה מיט א גרויסען „זאק געלד". דער יונגער מאן און טאטע האט די זאך גענומען זעהר ערנסט און ס'האבען זיך

אנגעהויבען די אונטערהאנדלונגען מכח דער הויך פון נדן. ענדליך האט די אלטע 70-יעהריגע כלה בעשטימט א סו-מע פון 5000 דאלאר פאר איהר נייעם מאן. פערשטעהט זיך, אז דעם קבצן פון קעלמא-גאס האט זיך א פיש-געשווין אין קאפ פון אזא סומע און ער האט צוגעקלאפט צום געשעפט.

און אז עס האלט שוין אזוי ווייט, מוז מען דאך טראכטען ווי אזוי צופטר'ן דאס ארימע און קראנקע ווייב מיט די קינדערלעך. דער יונגערמאן איז אויף ווע-מענס עצה אריינגעגאנגען צום בעקאנ-טען ווינקעל-מורה-הוראה ר' אלי פליי-שאקער וועלכער האט אויסגעפינען 3 בעקוועמע מעגליכקייט צו פערדינען 25 גילדען.

ער האט נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות, אויסגעשריבען א גט און געשיקט נאך דער יודינע פון קעלמא-גאס: די יודינע איז בעגאנגען, מיינענדיג, אז עס וועט איהר ארויסקומען א טובה, דער רב האט זי צוגענומען מיט גוטען און אונ-טערגעטראגען איהר א גט. באלד האט זי זיך נישט געכאפט וואס עס האט פאַ-סירט. ערשט אין א פאר טעג ארום, ווען דער מאן האט אינגאנצען אויפגעהערט אהיימצוקומען און מענשען האבען דער פרוי אונטערגעטראגען ידיעות וועגען איהר מאנ'ס שידוך מיט דער רייכער 70-יעהריגער זקנה, האט די אונגליקלי-כע געלאזט בעקוקען דאס פאפיר, וואס דער רב האט איהר געגעבען. פערי שטעהט זיך, אז די ארימע יודינע איז ארויס פון די כלים, זי האט אנגעהויי-בען וויינען און חלש'ען. — „חמאן איני נו", דער פערשוין איז זיך פערקרעכן צו דער זקנה מיט'ן זאק דאלארען.

דער „קעניג פון די שנארערס" ארעסטירט.

(:) יוזעף ליבטא, דער „קעניג פון די לאדזשער שנארערס", האט א חיין זיין שטענדיג פאך, שנארערוי אויך זיך פער-נומען מיט באנק-אפעראציעס. ער האט מיט בענק איינענטליך ניט געהאט קיין שום געשעפטען, אבער זיינע קאלעגען, די אנדערע שנארערס, האט ער תמיד גע-בארגט געלד, אויף פראצענט. געלד האט איהם קיינמאל נישט געפעהלט. אויף זיי-נע רחמנות'דיגע בקשות און קלאג-לידער, האט דער לאדזשער עולם שטענדיג זיך אב-געגעבען און איהם צוגעווארפען א פאר גראשען. פלעגט ער מאכען יערען אוועקער פערבארגענען און שפאר, און כתוב לבו, ווען ער איז געווען אין א גוטער שטימונג האט ער געזאגט „תורה". ער האט מע-לערנט די אנדערע שנארער די קונץ ארויסצוקוועטשען ביים עולם גולם א נדבה'לע. מ'דארף נאר אויסשטעלען נא-קעטע טיילן פון קערפער, האט ער איינגע קנעלט מיט זיינע תלמידים, און בעטען מיט א ווייאנערינג קול, און די פרנסה איז געזיכערט.

לעצטענס אבער האט ליבטא אויפגע-

הערט צו שנארען. אלע ארבייטער און פאבריקאנטען האבען אירלויב, האט ער גע'טענה'ט, פארוואס זאלען מיר שנארער אויך נישט האבען קיין אורלויב? איז ער מאכען געווען גאנצע טעג און דער קנייי-פע און פערטרונקען זיינע פאר גילדען.

ווען ער איז שוין געבליבען אהן א גרא-שען, האט ער איבערגעריסען זיין „אור-לויב", און זיך גענומען צו דער אלטער מלאכה. ער האט אבער פערגעסען דורך דער צייט, ווי אזוי צו שנארען, אנ-שטאט בעטען, האט ער גענומען פא-דערן. צו יערען פארבייגעהער איז ער צו-געלאפען און געפאדערט געלד, און ווען מ'האט איהם נישט געגעבען, האט ער יענעם מלבד געווען מיט זיין גראבען שמעקען. ראס האבען שוין די פערבייי-געהער נישט געקענט פערשווייגען, און זיי האבען דערוואגען מודיע געווען דער פאליציי. פערשטעהט זיך, אז מ'האט איהם פערבעטען אין קאמיסאריאט, און נאכ'ן צוזאמענשטעלען א פראטאקאל, האט מען איהם איינגעזעצט אין תפיסה.

—0—

אויסגעהאקט 2 צייה, ווייל ער וויל נישט צאהלען קיין פראצענט.

(:) פרייטאג איז צום מאגיסטראט-סוחר וו. פיעטריקאווער 22 אריינגעקו-מען א יונגערמאן מיט א פראצענט. אזוי ווי דער ה' וו. האט נישט תיכף בע-צאהלט פאר'ן פראצענט, האט דער יונ-

גערמאן אויסגעהאקט דעם סוחר 2 צייהן און אנטלאפען. דער צאפלאטנעמער וו. איז איהם נאכגעלאפען און לאפענדיג איהם נאכ-רופען פאליציי, וועלכע האט געגעבען ביי-דען צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל.

יונגענדליכע מוזען בעזוכען די אווענד-קורסען.

(מ) דאס שול-קוראטאריום פון לאד-זער קרייז איז מודיע, אז אלע יוגענד-ליכע פון 14 ביז 18 יאהר מוזען און-בעדינגט בעזוכען די אווענד-קורסען, וועלכע זענען ספעציעל געעפענט גע-ווארען.

די יוגענדליכע, וואס וועלען צושטע-לען צייגנישען, אז זיי זענען בעשעפ-טיגט וועלען דערמיט בעפרייט ווערען פון בעזוכען די קורסען. דאגעגען וועט נעמען די אויסשטעלער פון די דאזיגע צייגנישען פערפיהרט ווערען א פראצעס פאר בעשעפטיגען יוגענדליכע אין די איבער שעה'ן.

די גענעראל-דעבאטע.

(ענדע פון זייט 4)

עס האבען זעלבסטפערשטענדליך נישט געפעהלט אין דער דיסקוסיע אויך די טראדיציאנעלע אנגריפען פון „מזרחי" געגען דער ארבייטערשאפט, מיט בעליי-דיגונגען און אנטירעליגיעזער און דע-נאציאנאליזירענדער קינדער-ערציהונג, וועלכע עס האט געגעבען א אויסדרוק הרב מאיר בערלין אין זיין רעדע. די אויפקלערונג אין איבערפרעזענטציע פון ציוניזם צו דעם רעליגיעזען פראבלעם האט פיינערליך געגעבען טייטען ווייז, וועלכער האט געזאגט: „אין ארץ-ישראל איז נישטא קיין ערט מער אונטאלערענץ לגבי יענע, וועלכע האלטען זיך נישט אן די אידעאלען פון טראדיציאנעלען יודענטום. איך האב — זאגט ווייז — געליטען אונרעכט פון טראדיציאנס-טרייע וואס האבען שלעכט רעפרעזענטירט די טראדיציע. דאס פרומע יודענטום פון ניו-יארק אדער ווארשא קען געוויס נישט ענטשיידען, ווי ס'וועט זיין דאס לעבען אין ארץ-ישראל. אבער איין זאך איז זי-כער, אז דאס טראדיציאנעלע יודענטום האט אין ארץ-ישראל דאס זעלבע רעכט, ווי דאס ראדיקאלע. מיר האבען אבער אויך די איבערצייגונג, אז יעדער מענש האט דאס רעכט איינצואורדנען זיין לע-בען לויט זיינע אייגענע פרינציפען און אז יעדער יוד, וואס געהט קיין ארץ-ישראל צו לעבען דארט און צו שאפ-האט רעכט אויף אייגענע איבערצייגו-נגען".

אכטונגסווערט און בעלעהרענד זענען געווען די ווערטער פון ה' ארלאזאראוו אין בעצוג אויף די עקספערטען-קאמיסיע. מיר לעבען אין א תקופה פון ספעצען. געוויס נויטיגט זיך אויך ארץ-ישראל אין א פאכמענישער אויספארשונג פון אלע איהרע ארבייטס-געביטען און עקאנאמיש-מעגליכקייטען, אין א אויפגעארבייטען אויפבוי-פלאן, דאס איז דער בערוף פון דער עקספערטען-קאמיסיע, אבער בלויז דאס אליין. ביי דער גרעסטער אכטונג צו דער מיינונג פון אויטאריטעטען, דארף דער ציוניזם היטען אויך זיין ווירדע און פרעסטיזש. פערשטעהן צו שעצען די

פראצעהרונג, וועלכע ער האט אנגעזאַ-מעלט דורך צעהנדליגער יאהרען פון פראקטישער ארבייט. עקספערטען ווי רופין, ווילקאנסקי א. א. זענען טוקע אזוי אויטאריטאטיוו מיט זייער סטאזש פון לאנגיעהריגער פראקטישער ארבייט ווי אלע אנדערע אויסגעצייכנטע פאכ-לייט, די דאזיגע וואָרנונג איז בלי ספק אויפ'ן ארט אין דעם איצטיגען מאמענט, ווען די נידערשלאגענקייט און בעזאַ-לענקייט האט געווייסט קרייזען, בעזונ-דערס אין אמעריקא, פסיכיש איינגע-שטעלט אויף א זעל בסט-ביטול און אונ-צופרידען צו זיך, און בעזונדערס צו דעם, וואס עס האט געשאפען די ארבייטער-שאפט, און אויך א קריטיקלאזער פער-האלטונג פון עלץ, וואס פרעמדע זאגען וועגען אונז.

דאס איז אין אלגעמיין שטריכען. — דער תמצית פון דער גענעראל-דעבאטע. מיט קליינעם אויסנאם איז די גאנצע דיסקוסיע געווען געדעמפט, געצוימט, זעלבסט-בעשרענקט. אויף איהר האט געדריקט די שווערע לאסט פון קריזיס, וואס האט אויף א מינוט נישט פערלא-זען דעם בעוואוסטזיין פון קאנגרעס. צי וועט דער קריזיס ליקווידירט אדער בע-לינדערט ווערען? מיר וועלען נישט פערי-לויפען דעם וועג דעם קאנגרעס אבער צו אלע ערנסטע ליקווידאציאנס-מיטלען געהערט נאך איין זאך, וועלכע מיר האבען שוין דערמאנט און מיט וועלכער ווייצמאן האט געשלאסען זיין ענטפער אויף די גענעראל-דעבאטע: דער קאמף מיט דער קריזיס-פסיכאזע, וואס האט בעהערשט די בעוועגונג. „זייט עהרליך און שטעלט דערמיט, וואס איהר האט אליין געמאכט — האט געענדיגט ווייצ-מאן. ווייל אין דעם ליגט שוין, בלויז, עהרע און 30 יאהר ארבייט. און אז דער וועלקער וועט זיך אויפהויבען, וועט מען זעהן אז די גרונד-לעגענדע וואס איז געשאפען געווארען אין ארץ-ישראל איז געזונד".

די זון מוז אויפגעהן.

טעאטער און מוזיק

דער פארשטעהענדער ראדאם-סקי-קאנצערט.

דער קאנצערט, וואס דארף פארקומען מיטוואך דעם 14. ה. ח. אויסגעפיהרט דורך דעם וועלט-בעריהמטען יונגען טע-נאר ה' סערגעי ראדאמסקי געהער נישט צו דעם מין קאנצערטען, וועלכע מיר זענען צוגעוואוינט דא צו הערען אין די לעצטע יאהרען.

ה' סערגעי ראדאמסקי איז נישט בלויז דער זינגער, וואס פערמאגט א וואונדער-ליכע פראכטפולע רייכע און פילמארבי-גע שטימע פון אויסערגעוועהנליכע שולע. ער איז נישט בלויז דער זינגער, וואס פערכישופט און רייסט מיט די צוהערער מיט דעם מעכטיגען כח פון זיין קרעפ-טיגער און זאפטיגער שטים. סערגעי ראדאמסקי איז אויך אינטעליגענט און ליטעראט, ער איז קינסטלער דורך און דורך. דאס איז די גרעסטע מעלה, וואס עס קען נאר פערמאגען א זינגער און וואס איז אזוי זעלטען צו טרעפען אפילו ביי גרויסע און אנערקענטע קינסטלער פון דער וועלט. סערגעי ראדאמסקי שאפט מיט זיין געזאנג דעם תיקון פאר פיל מוזיקאלישע שאפונגען און דערפאר טאקע ווערט ער געלויבט און אנערקענט דורך דער פרעסע פון גאר דער וועלט.

דער איצטיגער אויפטריט ווערט ערווארט מיט שפאנונג און האט ארויסגע-רופען א שטארקע פעראינטערעסירונג אין די ברייטסטע מוזיקאלישע קרייזען פון אונזער שטאט.

וועלכע קינסטלער וועט מען הייני-גען ווינטער זעהען און הערען אין לאדזשער „פילהארמאניע"?

(געשפרעך מיט דיר. אלפרעד שטרויך)

זייענדיג געטריי די טראדיציעס פון די פריהערדיגע יאהרען, הגם עס איז איצט נאר א בייזערע צייט, האט אונזער שעערנישער און אפטימיסטיש-געשטימ-טער קאנצערט-דירעקטאר ה' אלפרעד שטרויך פארקאנטראקטירט אויך פאר'ן קומענדיגען מוזיק-סעזאן די בעס-טע און בעריהמטסטע קינסטלער, לאמיר אזעלכע אנגאזשירטע זינגען, ווי בע-קאנט, פערבונדען מיט גרויסער ריזיקע און מאטעריעלע שוועריגקייטען.

דער קומענדיגער מוזיק-סעזאן זאגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט, בעזונדערס אויפ'ן געביט פון ערנסטע „גרויסע רעצי-טאל-קאנצערטען". און דער הויפט וועט לאדז נישט פילען הינטערשטעליג, נאר אויך אפשר איבערשטייגען פיל אנדערע גרעסערע שטעדט.

עס זענען, נעמליך, שוין אנגאזשירט געווארען אזעלכע רוהמפולע קלאוויר-ווירטואזען, ווי ארטור רובינשטיין ראבערט קאזאדעזוס, ד'אל-בער, אלעקסאנדער בראוויסקי, קלאד-אראו (דער זיגער פון גרויסען קלאוויר-קאנקורס אין גענף), וואנדא לאנדאו-

סקא, עגאן פעטרי, בעריהמטע וויאלינ-קינסטלער: האנס באסערמאן (צום ער-שטען מאל אין לאדז), יוזעף שעגעטי, ווא מיא פריהארא, עריקא מארייני, ווילי בור-מייסטער און העגריק מארטא. אויבגע-צייכענטע משעלויסטען: קאספאר קאסא-דא (צום ערשטען מאל ביי אונז), העגריק מיינארדי, עמאנואל פייערמאן, יהודית באסאר און פעלדעזי.

הערליכע זינגער, ווי ה מבערטא, אור פאנא (צום ערשטען מאל אין לאדז), מא ריא לאפיא, אדים פידור, לאבאווסקא, ארא סארי.

א בעזונדערען אינטערעס וועלען זיכער ארויסרופען ביי אונזער מוזיקאלישען עולם די זעהר אינטערעסאנטע, ביי אונז אזוי זעלטענע קאמעראלע קאנצערטען ווי די בעריהמטע קווארטעטען דרעזד-נער, צבדרזשישעק (צום ערשטען מאל אין לאדז), טריעסטענער, ווינער פילהאר-מאניקער, טריא-קאזאגא. אחרון, אחרון חביב — כספעציעל פאר'ן יידישען עולם דער בעליבטער לידער-זינגער וויקטאר לעווקין מיט א נייעם רעפערטואר פון יי-דישע לידער.

פונקט די סימפאניש קאנצערטען איז די גאנצע זאך נאך נישט אינגאנצען

קלאר; דיימליך, אבער, געהערט, איז זיי-ער גורל שטארק אבהענגיג פון די גוטע שטאדטישע בעלי-הבתים...

אין דער האפנונג, אז דער לאדזשער מוזיקאלישער עולם וועט אויך היי-יאהר ארויסווייזען פערשטענדניש און חשק צו הערען א ביסען קאנצערט, טרעט צו די דירעקטאר שטרויך צום נייעם סעזאן. מיר פון אונזער זייט, ווינשען איהם דעם בעס-טען ערפאלג.

אכטונג פריזיער-מייסטער.

היינט מאנטאג 8 אווענד קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל פאלודניאווא № 4 א פאך-בעראטונג וועגען דרינגענדע אנ-געלעגענהייטען.
2729

קופאן № 85
אויף אומזיסטע יורידישע עצה.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט, מאנטאג דעם 11. סעפט. פון 8—9 אוו.

לופט-פליהער ווערט פערטראגעז צו מענשענפרעסער
און ווערט ביי זיי אנ'אפגאט

אויסטערלישע איבערלעבענישען פון אן ענגלישען פליהער.

קיין לאנדאן האט זיך דא נישט לאנג צוריקגעקעהרט דער לופט-פליהער פיליפ אוגוסט, וועלכער האט געדינט א לענגערע צייט אין אויסטראליע. מיט א צוויי יאהר צוריק איז ער פערפאלען געווארען און מען האט נישט געוואוסט, וואו ער איז אהינגעקומען.

ה' אוגוסט איז ארויסגעפלויגען מיט זיין אעראפלאן פון סידני און ער האט זיך מעהר נישט צוריקגעקעהרט.

מען האט ארויסגעשיקט אעראפלאנען איהם זוכען. אבער אין ערגיץ האבען זיי קיין שפור צו איהם נישט געפונען. עס האט געהערשט א מיינונג, אז ער איז מיט זיין אעראפלאן אריינגעפאלען אין ים, האבען די אויסטראלישע קריגס-שיפען געקומען א בעפעהל איהם צו זוכען אין די ארומיגע וואסערן. נאר אויך די שיפען האבען גארנישט געקענט אויסגעפינען וועגען דעם פערשוואונדענעם פיליפ אוגוסט.

נאך עטליכע חדשים זוכען האט מען אויפגעגעבען די האפנונג איהם צו געפינען.

אזוי זענען אריבער ארום צוויי יאהר. פלוצלינג איז פיליפ אוגוסט אנגעקומען קיין סידני און פון דארט איז ער אפגעפאהרען קיין לאנדאן.

ענדליך איז אנטדעקט געווארען דער סוד פון זיין פערשווינדען. מען האט זיך פון איהם דערוואוסט אנ'אינטערעסאנטע געשיכטע.

ווען דער שטורם האט אויסגעבראכען, האט ער געוואלט זיך ארונטערלאזען אויף דער ערד, אבער ער האט פערלוירען די קאנטראלע איבער דער מאשין און דער שטורם האט איהם געטראגען מיט אנ'אויסערגעוועהנליכען אימפעט. ער האט געהאט די זיכערהייט, אז באלד וועט דער אעראפלאן צושמעטערט ווערען צוזאמען מיט איהם.

וואס ווייטער איז געשעהן געדענקט ער נישט. ער ווייס נאר, אז ער האט זיך דערזעהן ליגענדיג אין א וואלד. עס איז שוין געווען פארנאכט און ארום האט געהערשט א שוידערע פינסטערניש.

ער האט נישט געהאט די מינדסטע אהנונג וואו ער געפינט זיך. ער האט זיך געפרובט אויפהויבען, אבער ער האט דערפיהלט א שרעקליכען ווערטאג און ער האט פערשטאנען, אז ער איז פערוואונדעט.

נישט ווייט פון איהם האט ער אין דער פינסטער בעמערקט זיין אעראפלאן, וועלכער איז געלעגען א צושמעטערטער.

עס איז אלץ פינסטערער און פינסטערער געווארען. זיינע יסורים האבען זיך פערשטארקט און ער האט זיך נישט געקאנט קיין ריהר געבען. ער איז געווען זיכער, אז ער שטארבט.

א גאנצע נאכט איז ער אזוי געלעגען אין וואלד. ביינאכט האט ער געהערט א ווייטען ברומען פון ווילדע חיות און דאס בלוט איז פערגליווערט געווארען אין זיינע אדערן פון שרעק.

ווען ער האט דערזעהן די ערשטע זונען-שטראהלען, וואס האבען זיך דורכגעבראכען צווישען די געדיכטע בוימער, איז ער בעפאלען געווארען פון אזא ווילדער פרייד אז ער האט פערגעסען זיינע יסורים.

נאר פלוצלינג איז ער ווידער פערשטארט געווארען פון שרעק. ער האט דערהערט מורא'דיגע ווילדע קולות, וועלכע זענען אלץ נעהנטער און נעהנטער געווארען.

דאן האט ער פאר זיך דערזעהן א מחנה ווילדע מענשען, נאקעטע און אויסגעשמירט אין אלערליי קאלירען, אלע בעוואפענטע מיט שווערע דרענגער.

זיי זענען נישט ווייניגער ערשטוינט געווארען, ווי ער. ער האט געזעהן, אז זיי ווייסען נישט וואס צו טון. דאן האט ער בעקומען דעם איינדרוק, אז זיי בעראטען זיך וועגען איהם, ווייל באלד האבען זיי עטוואס בעשלאסען און זיי האבען איהם א כאפ געטון אויף די אקסלען און איהם אוועקגעטראגען.

די ווילדע האבען געברומט, געשריגען, געפיילדערט, אבער ער האט נישט דאס מינדעסטע פערשטאנען און נישט געוואוסט וואו ער געפינט זיך.

אז ער איז צווישען מענשען-פרעסער האט ער זיך איבערצייגט פון די פערברענטע מענשליכע שטערבענס און ביינער, וואס האבען זיך אין "דארף" געוואלגערט אויף שריט און טריט און פון ספעציעלע "אויוענס", אנגעווארפענע תורבעס האלץ, וואס זענען דארט פאראן.

די ווילדע האבען איהם אבער נישט געטשעפעט און ער האט פערשטאנען, אז זיי ווארטען ביז ער וועט זיך אויסהיילען פון די וואונדען, דאן וועלען זיי איהם פאשען און — דערנאך וועלען זיי איהם אפבראטען און אויספרעסען.

פערשטעהט זיך, אז די דאזיגע אויספיכט האט אוגוסט'ן גארנישט געשמעקט און אין קאפ האט ער אנגעהויבען אויסצוארבייטען פלענער, ווי זיך צו ראטע-ווען פון מענשענפרעסער.

ער האט זיך דערמאנט, אז ער קען אייניגע מאגישע קונצען און איהם איז איינגעפאלען, אז אזעלכעס קען אויף די ווילדע אפשר ווירקען. די קונצען, ווי ציהען סטענגעס פון מויל, ארויסלאזען א סלאם פון די נאז-לעכער, אדער פערוואנדלען שטיקער האלץ אין לעבעדיגע פייגעל, האט ער נאך געקענט פון קינדהייט.

אזוי שנעל ווי ער האט בעוויזען די ערשטע קונץ — ארויסלאזענדיג א סלאם פון די נאז-לעכער, זענען אלע ווילדע געפאלען פאר איהם מיט די פנים'ער צו דער ערד.

ה' אוגוסט איז געווארען געזונט און ער האט פסדר בעוויזען קונצען. די ווילדע זענען זיכער געווען, אז ער איז א הימליש וועזען און זיי האבען אנגעהויבען דינען צו איהם, ווי צו אנ'אפגאט.

זיי פלעגען טאנצען ארום איהם, בוקען זיך צו איהם און נישט געלאזט, א שטויבעלע זאל אויף איהם פאלען.

פון אויפעסען איהם, האט שוין קיין רעדע נישט געקענט זיין. סוגדעסטוועגען האט אוגוסט פסדר געטראכט פון דעם מאמענט, ווען ער וועט פון דארט ענדליך בעפרייט ווערען.

זיין ישועה איז געקומען, ווען אין יענער אומגעגענד איז אומגעריכט אנגעקומען אנ'עקספעדיציע פון ענגלישע און פראנצויזישע געלעהרטע.

זיי האבען איהם דאן מיט זיך מיטגענומען. בעסער געזאגט: זיי האבען איהם פון דארט ארויסגעגנב'עט ווייל די מענשענפרעסער וואלטען איהם מיט גוטען נישט געלאזט אוועקנעהמען.

אוגוסט איז, ווי געזאגט, בשלום אנגעקומען קיין סידני און פון דארט איז ער גלייך אפגעפאהרען קיין לאנדאן.

איצט שרייבט ער א בוך וועגען זיינע ערפאהרונגען צווישען מענשען-פרעסער.

א יודישע מאמע ווערט משוגע,
ווען דער דאקטאר זאגט, אז איהר קינד איז קראנק אויף סוכאטע.

(ג) אויף זגערזשער גאס האט פאסירט אזא שוידערליכע געשיכטע:

אין הויז נומער 46 וואוינט אנ'ארימער יודישער זאקען-מאכער, וועלכער פערדינט בא זיין גאנצער ארבייט קוים אויף ברויט. ביי דער דאזיגער פאמיליע איז פארהאן א קינד פון 1 יאהר, וואס איז לעצטענס קראנק. די ארימע מוטער איז געלאפען מיט דעם קינד פון איין "לעטשניצע" אין דער צווייטער, נישט בעטוען דער טאג. אז זי זאל נישט זיין מיט איהר אפגעציטערט עופה'לע אין דער שטאטישער אמבולאטאריע, אבער פון די אלע דאקטארישע אונטערזוכונגען איז דעם קינד נישט בעסער געווארען.

די פאמיליע האט זיך ענדליך געפונען געצוואונגען צו רופען צום קראנקען קינד א פריוואט-דאקטאר, וועלכער האט דעם קינד געהעריג בעטראכט און ערקלערט, אז דאס קינד איז קראנק אויף סוכאטעס — א רעזולטאט פון נישט גענוגענדער דערנעהרונג.

די אומגליקליכע מוטער, דערהערענדיג די דאזיגע בשורה האט זיך דאס שטארק גענומען צום הארצען, זי האט אנגעהויבען חלש'ען, און מיטען דרינען האט זי זיך אבער אויפגעכאפט און מיט שוים אויף די ליפען אנגעהויבען זינגען, טאנצען מיט די הענד און — פרעהען זיך... מען האט געזעהן, אז די פרוי איז ארויס פון זינען. מ'האט זי בערוהיגט געלעגט אויפ'ן בעט, גערופען א פעלדשער. דאס האט אבער נישט געהאלפען; ביינאכט האט זי אנגעהויבען טומלען שלאגען דעם מאן און האקען דאס געפעס און אלץ, וואס איז איהר געקומען אין האנד. קורץ, דער שגעון פון דער אומגליקליכער יודישער מוטער האט אנגענומען דראהענדע פארמען אזוי, אז מען איז שוין געצוואונגען זי צובינדען. היות דער דערמאנטער זאקען-מאכער, דער מאן פון דער קראנקער פרוי, געהערט נישט צו דער קראנקען-קאסע, קען די קראנקע נישט בענוצען פון קיין אומזיסטער מעדיצינישער הילף.

די לאגע איז א טראגישע.

תשרי-אקציע
פון קרן הקימת לישראל.

צוליב די פארשטעהענדע ימים-טובים וועט אויך היי-יאהר פארקומען א טראדיציאנעלע תשרי-זאמלונג לטובת דעם קרן קימת לישראל. ווי תמיד וועט אויך היי-יאהר פארקומען דאס שיקען ראש-השנה-וואונשען צו בעקאנטע, פריינד און קרובים דורך דעם קרן-קימת און די נעמען פון די שפענדער וועלען פער-עפענטליכט ווערען ערב ראש-השנה אין דער לאדזער יודישער פרעסע.

די אקציע הויבט זיך אן היינט פאר-טאג, דורך די מיטגלידער פון די יוגענד-ארגאניזאציעס, ציוניסטישע גרופירונגען און ציוניסטישע עסקנים און וועט דויערען ביז איבער ראש-השנה.

אכטונג לעזער
פון טאמאשאוו מאז.!

אין דער בוכהאנדלונג פון ה. ווייס, יעראזאלימסקא № 2 בעקומט מען טעגליך דאס

„לאדזער טאגעבלאט"

ווי אויך ווערט אנגענומען אנאנסען, בראטולאציעס, געקראלאגען צו רעדאקציע-פרייזען.

גלייכצייטיג מאך איך בעקאנט, אז איך האב אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון שרייב-מאטעריאלען און שול-ביכער פאר קינדער און יוגענד פון מיטעל-שולען.

ה. ווייס, יעראזאלימסקא 2.

דרוקזאכן
אלערליי

ווערען שנעל און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

סלעפסידרעס (טארעס-אנצייגע)
ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16. טעל. 47.

לעזט אויפמערקזאם!

נאך א פולשטענדיגער רעארגאניזאציע פון מיין ווערקשטאט, עמפעהל איך די ג' קונדשאפט פון איינגענער אויסארבייטונג אין

א גרויסע אויסוואהל

געבעטע שטיהל

נעדעקט מיט לעדער, גאבעליו, מאראקא, זייד, ווי אויך גאבעליו און זייד-

קאזעטקעס, מאטראצעז

פון פערשידענע סארטען, מישעז און טישלעד (עקזעלען) נאנדאלקעס אטאמאנס אלעס לויט פאריזער מאדעלען פון עכט טרוקען האלץ. ====== לאנגטערמינינע נאראנטיע. צונעמענליכע פרייזען און בעסטע בעדינונגען.

בעסער איהר קויפט, בעט איך אוועדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אכטונג

י. א. וואיטשעכאווסקי
10 נאוואמיעסקא 10

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען-דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענד.—מאסאזש. עלעקטריזאציע. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאנען-בעשטראהלונגען, אימפונג נעגען שקארלאטינע.

שוין דערשינען:
בריוו פון דער מאמע פון דער יודישער ביהנע

אסתר רחל קאמינסקא

מיט ארצנפיר און באמערקונגען פון מארק טורקאוו.

דאס ביכל אנטהאלט 73 בריוו. וואס די גרויסע יודישע קינסטלערין האט געשריבען צו:
יעקב דינעזאן, מענדל עלקין, פאולא און נח פרילוצקי, אברהם יצחק קאמינסקי, רעגינא קאמינסקא, אידא קאמינסקא, יוסף קאמינסקי, זיגמונט טורקאוו, יאנאס טורקאוו א. א.

10 דרוק-בויגען. 5 בילדער. פראכט-אויסגאבע
— פרייז 3.75 זל. —

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

אלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס-קאנסולטאציע-ארבייטען אים לאנגיעהריגען קאמפעטענטען-ביורא

זינגער, זאכאדניא 36

פראגע, פארטער.

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK

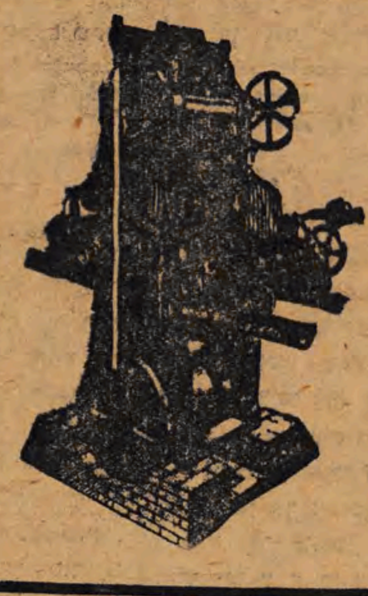

(די עלטסטע אין פוילען ספעציאל-מאשינען-פאבריק) ליפערט אלס ספעציאליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ - בעארבייטונג.

מיט אנפראגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

תסטו בחדש שופר
בכסה ליום חגינו
כי חוק לישראל הוא משפט

און טאמער וועט דיך דיין חבר אפנארען, זאלסטו קומען צו לויטע אין דעם ביורא פיעטריקאוו, 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאוו געוויסענהאפט ערלעדיגט אלערליי ביטעס, סלאוועלעס זא-בעזופיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אר-וואלאניעס, רעקורסען, —ווענען קאנ-צעפיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדרו-ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטע, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-וויזנעס, פארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-הימע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע הימע איבער-ארבייטע איך אויף געגעליך נע. געדענקט די אדרעס: 28 זאוואדזקי 28

נאר פאר 2.50 זל.

אין הויף, 2-טען אפנגאנג, לינקס פארטער.

בעם, מאכע איך שיפאן-וועלור- סא-מעט- און פילץ-היטע אין אלע סארטען און פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דער פרייז איז נאר אויף א קורצער צייט.

נאר פאר 7 זלאט.

„TOBA"

Wszelkie maszyny
pończosznicze i swetrowe przymuje do reperacji
M. Szreter Piotrkowska 190

אנ'אינטעליגענט
פרייליין

צו א קינד פון 9 יאהר ווערט פון זאפארט געזוכט. גענויערעס צו ערפאהרען: אלעי 1. מאי 35 וואהנונג 10.

„Świat Dziecięcy"

פארשול-אנשטאלט פאר קינדער פון ביידע געשלעכטער פון 3½ יאהר אן לויט'ן סיסטעם פון Prof. Mentessori געפיהרט דורך א דיפלאמירטע אבסאלווענטין פון וויענער פעדאגאגיום. איינשרייבונגען נעמט מען אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום ק. וואלפסאן פון א זייגער 9—1 און 5—7 אווענד, פאמארסקא 18. די געביידע געפינט זיך אין א פארק און א גארטען, וואס בעשטעהט פון א מארגע.

אכטונג, ציידונגס-פערקויפער!
קאמוניקאט.

יעדען מאנטאג פון 8 ביז 10 אין אווענד וועט זיין א שידס-געריכט, וועלכער וועט ערלעדיגען אלע סכסוכים, וואס עס קומט פאר צווישען די מיטגלידער. מיט אכטונג
די פערוואלטונג.

בעם.: די חברים ווערען געבעטען די ביי-טראגען פינקטליך צו צאהלען.

א לערן-יונגעל

צו גאלד-ארבייט
קען זיך מעלדען צו ה' וואזא נארוטאוויטשע (דזשעלנא) 1.

וואוינונגען

פון צוויי צימער און קיך מיט אלע בעקוועמליכקייטען פון זאפארט צו פערמיטען. צו ערפאהרען ביי ה' ז. פערסטענבערג, פראנציסקאנער 30. (טראמוואי-צופאהר ביז'ן הויז).

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.

אנאנסען-פרייז: ארטער-שורה פון מיליימעטער אין טעקסט 16 גר., פריוואטע 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייטאג 18. אלע מארע פאנאנדישע אנגאנגען 100% טייערער. איבער דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרייזען ווערן גיט ארויסגעגעבען קיין ראבאט.

Redaktor wydawca E. Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16